

A Pécsi Ítéltábla a dr. Hubay Gábor és dr. Kaszás Zsuzsanna ügyvédek által képviselt **felperes neve** címe felperesnek - a dr. Kecskésné dr. Horváth Erika Ügyvédi Iroda által képviselt **alperes neve** (alperes címe) alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében a Kaposvari Törvényszék 2013. július 9. napján kelt - az 58. sorszámú végzésével kijavított - 24.P.21.205/2011/55. számú ítélete ellen az alperes 57. és a felperes 59. sorszám alatt benyújtott, valamint - ide egyesítve - a 2013. augusztus 16-án kelt, 24.P.21.205/2011/58. számú kijavító végzése ellen az alperes által 60. sorszám alatt benyújtott fellebbezések folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - részben megváltoztatja az alábbiak szerint:

- Az alperest terhelő tőkemarasztalás összegét 24.355.047 (huszonnégymillió-háromszázötvenötezer-negyvenhét) forintra,
- a 2011. április 1-től kamatozó tőkerészt 16.335.047 (tizenhatmillió-háromszázharmincötezer-negyvenhét) forintra felemeli.
- Az alperes 2.560 euró és kamataiban való marasztalását mellőzi.
- Az alperes havi járadékfizetési kötelezettségének összegét leszállítja 70.557 (hetvenezer-ötszázötvenhét) forintra.

Kötelezi a másodfokú bíróság az alperest, hogy fizesse meg a felperesnek minden hónap 5. napjáig 2013. augusztus 1-től kezdődően 668,3 (hatszázhatvannyolc egész három tized) euró kifizetési MNB deviza középárfolyamon számított forint egyenértékét.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 267.153 (kettőszázhatvanhét ezer-egyszázötvenhárom) forint másodfokú eljárásban felmerült perköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 512.470 (ötszáz tizenkettő ezer-négyszázhetven) forint, míg kötelezi az alperest, hogy fizessen meg 859.630

(nyolcszázötvenkilencezer-hatszázharminc) forint fellebbezési részilletéket a Magyar Állam javára, külön felhívásra.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság ténymegállapításai szerint a felperes 2009. január 22. napján közlekedési balesetet szenvedett az **XXX-000** forgalmi rendszámú, **S.F** által vezetett gépjármű utasaként a **Sz** és **K** közötti úton. A baleset okozója **K.J** volt, aki az **YYY-000** forgalmi rendszámú személygépkocsival áttért a bal oldali sávba, ezért nekiütközött a **S.F** által vezetett személygépkocsinak. A **K.J** ellen indult nyomozást azonban a Si Rendőrkapitányság **K.J** halála miatt megszüntette 14060/142/2009.bü. számú határozatával.

A felperes a baleset során a bal combcsont ízületbe hatoló nyílt törését, a jobb combcsont és a térdkalács csonttörését, a bal alkar csuklóizület közeli repesztett sebzését, a VI. nyakcsigolya nyúlványának törését, valamint a hajas fejbőr repesztett sebzését szenvedte el.

A felperest a baleset után a **Ki** Kórházban műtötték, kétoldali combcsont csontegyesítő műtetet végeztek rajta, a tört végeket velőűrszegekkel, csavarokkal rögzítették, és a jobb térdkalács csonthúzóhorgos csontegyesítő műtétjét is elvégezték. A kórházban 2009. január 22-től 2009. február 3. napjáig tartózkodott, amikor is otthonába bocsátották. Fekvőbetegként napi 24 órás ápolást igényelt, amelyet a házastársa rokonok segítségével biztosított részére 2009. szeptember 30. napjáig.

Az elhúzódó csontgyógyulás miatt 2009. június 3-án a felperesnél csontplasztika műtetet végeztek, és 2009. július 22. napján a jobboldali térdkalácsból a húzódrótot eltávolították. Ezt követően egy éven keresztül, 2009. október 1-től 2010. szeptember 30. napjáig a felperes gondozásra szorult, amelynek intenzitása a felperes állapotának javulásával párhuzamosan csökkent, a gondozást a felperes házastársa látta el.

A felperes ápolása idejére elektromos ágyat, felfekvések elkerülése érdekében speciális matracot, ágytálat, járókeretet, támbotot és szobakerékpárt bérelt. A gyógyászati segédeszközök bérleti díja 2009. február 1-től 2009. szeptember 30. napjáig 240.000 forint volt. Emellett mindkét térdízület bemozgatása érdekében passzív térdhajlító gépet bérelt 2009. június 12. napjától 107 nap időtartamra 267.500 forint bérleti díj ellenében.

A baleset következtében a felperesnek mindét térdízületi mozgása beszűkült, a bal alsó végtagja megrövidült, a bal alszár izmai sorvadtak, járása nehezített. Nyaki

csigolyanyúlvány-törése miatt nyaki mozgása is beszűkült és fájdalmas. 2009. június 17. napján két pár speciális cipőt vásárolt 23.290 forintért, míg az otthonában végzendő gyógytornához 2009. július 5. napján súlyzót vásárolt 9.990 forintért. 2009. december 22-én sarokemelőt vásárolt 3.890 forintért.

A felperes gyógyulása érdekében kalciumpótlás, porcépítő, immunerősítő készítményeket szedett orvosi javaslatra, emellett fájdalomcsillapító krémeket, ízületi folyadékpótlót, immunerősítő gyógyhatású készítményeket vásárolt. A F... Kft. és a T... Kft., valamint a F..G.. Kft. forgalmazóktól 211.628 forint értékben vásárolt készítményeket 2009. februártól májusig. 2009. februártól fájdalomcsillapító, porcerősítő és vitaminkészítmények vásárlásával havi 3.500 forint kiadása merül fel folyamatosan.

A műtéteket követő időszakban négy hónap időtartamban élelemfeljavításra szorult a felperes, ezzel 2009. és 2010. évben naponta 500 forint, mindösszesen 60.000 forint költsége keletkezett.

A felperesnek a balesetet követően a kórházi tartózkodás, majd otthoni ápolás-gondozás időszakában, 2009. január 22-től 2010. december 31-ig 230.000 forint telefon többletköltsége jelentkezett abból, hogy családjával, ismerőseivel a kapcsolatot telefonon tartotta.

Mivel a felperes rehabilitációs kezelése nem hozott javulást, ezért 2009. október 23-tól 30-ig, majd 2009. november 24-től december 4-ig, ezután 2010. október 6-tól 22-ig és 2010. december 3-tól 17-ig, mindösszesen 23 kezelést vett fel Sban D.D osteopathnál. A speciális manuálterápiát, fizioterápiát és gépi kezelést magában foglaló kezelés hatására a felperes lábainak mozgása javult. A kezelés díjaként 3.220 s frankot fizetett, amely középarányos időponti árfolyamon számítva 597.632 forintot tett ki. Útiköltsége 205.545 forint volt a négy alkalomra, amelyből két alkalommal gépkocsival, egy alkalommal repülővel, egy alkalommal pedig repülővel és gépkocsival utazott.

A felperes 2009. július 8. napján vásárolt egy automata sebességváltós, M típusú gépjárművet 3.900 euró vételáron, mellyel összefüggésben további 435.539 forint kiadása merült fel - törzskönyvi ügyintézés, környezetvédelmi felülvizsgálati díj, igazolólap, forgalomba helyezés díja, érvényesítő címke díja, rendszám-tábla vételára, regisztrációs adó formájában.

A felperes 2009. június 30-tól 2010. december 31. napjáig, az ápolás-gondozás időtartama alatt mindösszesen 90.000 forint többletet költött magazinok, újságok vásárlásával a baleset előtti kiadásaihoz képest.

A felperesnek a baleset idején már megvolt a staffordshire terrier fajtájú kutyája. A felperes kórházi kezelésének, majd otthoni ápolásának időszakában a 25-30 kg súlyú állatot a felperes házastársa, munkatársa, illetve fia sétáltatta. 2009. május 21. napján a felperes 11 éves gyermekének kezéből kiszabadulva a kutya

megtámadta, és megsebezte **Sz.Zs** kutyáját, a sérülés ellátásával kapcsolatban a felperesnek 32.109 forint költsége merült fel. A felperes hosszabb távon gyalogolni nem képes, rövid távon járásában korlátozott, így a kutyasétáltatással jelenleg is mást kell megbíznia, heti 3 alkalommal, alkalmanként 600 forint díj ellenében. Ebből kifolyólag 2009. május 22. napjától havonta 7.800 forint többletköltsége keletkezik.

A felperes a baleset idején a **B, H** út 00. szám alatti, 114 m² alapterületű családi házas ingatlanban élt. A háztartási munkákat házastársával megosztották egymás között, így a felperes a takarításban, bútormozgatásban, főzésben segédkezett.

A házban a gázkazános fűtés mellett kiegészítésként cserépkályhával is fűtenek. A felperes a **H...** Kht. bi üdülőjének 30 ha-os területéről az előregedett fákat kivágta, és így biztosította családjá számára az évi 8-10 m³ tűzifa szükségletet mintegy évi 80.000 forint értékben.

A családi házhoz tartozó 1200 m² füves részen 12 db vegyes gyümölcsfa, 2 x 30 m kerületű konyhakert található. Az ásást, talajmunkákat, műtrágyázást, kapálást, metszést, permetezést, betakarítást, mint nehéz és közepesen nehéz fizikai munkát évi 58 óra időtartamban a felperes, míg a könnyebb munkákat (vetés, palántázás) a házastársa látta el. Az ingatlant három oldalról körbekerítő sövény nyírását, a kerítés és az épület karbantartását, a hóeltakarítást és a tűzifa felaprítását, behordását, mint nehéz és középnehéz fizikai munkát a felperes végezte évi 146 óra időtartamban.

A felperes a balesetből kifolyólag nehéz és közepesen nehéz munka végzésére nem képes. A házkörüli mezőgazdasági munkákat, tűzifa kitermelést, felaprítást, behordást elvégezni nem tudja. A háztartási munkákban az ápolás, gondozás időszakában akadályozott volt, míg állapotának javulása után már csak részlegesen akadályozott, könnyebb munkákat el tud látni. A háztartási munkában a felperes kiesett munkájának értéke havi 15.000 forint, részleges akadályozottságának időszakában a kiesett munka értéke havi 7.000 forint. A felperes kiesett házkörüli mezőgazdasági munkájának értéke 2009. évben 132.600 forint, 2010. évben 142.800 forint, 2011. évben 142.800 forint, 2012. évben 153.000 forint és 2013. évben havi 12.750 forint. Az éves tűzifa szükségletet jelenleg és a jövőben sem képes már kitermelni, így évi 80.000 forint megtakarítástól esik el, ebből 2010-2011-2012. években kára 240.000 forint, 2013. évtől havi 6.667 forint.

2011. október 3-án a **bi H** Kórház Állami Egészségügyi Központban műtéti úton eltávolították a felperesnél a jobb oldali femur velőűrszegezést. A kórházban 2011. október 3-tól október 5-ig tartózkodott, hazabocsátását követően 2 hónapig gondozásra szorult. A gondozását a házastársa biztosította.

Orvosi javaslatra 2011. november 24-től december 22-ig a ... **H** Honvéd Kórház **Hi** Mozgásszervi Rehabilitációs Intézetében tartózkodott a felperes.

A baloldali femur velőűrszeget 2012. február 16. napján távolították el műtéti úton a felperesnél **Ben**, a **M H** Kórház Általános Traumatológiai Osztályán. 2012. február

20. napján bocsátották otthonába, és 2 hónap időtartamban a házastársa gondozására szorult.

Ezt követően szintén orvosi javaslatra 2012. március 19. napjától május 24-ig ismételt rehabilitációs kezelésen vett részt **Hen**.

Kezelőorvosa a felperes számára otthoni gyógytornát, úszást, szükség esetén fizioterápiát javasolt. A felperes ezért 2011. október 6-tól november 24-ig, továbbá 2012. február 27-től március 18-ig újra passzív térdmozgatást biztosító készüléket bérelt, mindösszesen 102.000 forintért.

A 2011. október 3. napján és 2012. február 16. napján végzett velőűrszeg-eltávolító műtétet követően egy-egy hónap időtartamban a felperes élelemfeljavításra szorult. 2011. évben napi 700 forint, 2012. évben napi 800 forint többletköltsége keletkezett ezzel összefüggésben.

A felperes a balesetből visszamaradt egészségkárosodás javítása érdekében rendszeresen, átlag heti 4 alkalommal jár uszodába, gyógytornára a lakóhelyétől 20 kilométer távolságra található **Bre**, emellett évente átlag egy alkalommal rehabilitációs kezelésre a lakóhelyétől kb. 250 kilométer távolságra lévő **Hre** vagy **Hba**, évente egy alkalommal a 100 kilométerre lévő **Bre** kontrollra, a **M Hség** Honvéd Kórházába. A felperes rövid távon gyaloglásban korlátozott, hosszú távon gyalogolni nem képes, tömegközlekedési eszközön utazni nem tud, gépjárművel utazik a mindennapi ügyintézés során és háziorvoshoz is. Átlagosan havonta 500 kilométert tesz meg a gázolaj üzemeltetésű, 2500 cm³ hengerűrtartalmú, **M** típusú gépjárművel. Emiatt havonta 16.340 forint többletköltsége keletkezik.

A felperes a hosszabb távú utazás során kísérőt igényel, mert éles közlekedési helyzetben megijed a baleset emléke miatt. Havi 2 alkalommal kísérő igénybevételeivel 4.000 forint költsége keletkezik.

A felperes a baleset idején szolgálati viszonyban állt. 2001. június 15. napjától a **S** Rendőr-főkapitányság **Bi** Vízügyi Rendőrkapitányság Víziközléti Osztály **Bi** Vízügyi Rendőrkapitányság parancsnokaként vezénylése munkarendben teljesített szolgálatot. A szolgálati idejét maga osztotta be oly módon, hogy napi 12 órát vagy azt meghaladó szolgálati időt teljesítve a hónapban fennmaradó munkanapokon más jogviszonyban vállalt munkát.

A felperes testnevelő tanári diplomával, rendőrtiszt főiskolai diplomával és több fajta hajóvezetői képesítéssel rendelkezik.

2008. évben megbízási jogviszony alapján a ... Kereskedelmi és Oktatási Központ Kft. szervezésében hajóvezetési ismereteket oktatott. Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint ebből évi 1.750.000 forint + ÁFA jövedelemre tett szert.

2009. január 1. napján a felperes munkaszerződést kötött a **M.H.L** céggel, miszerint 2009. január 1. napjától kezdődően határozatlan időtartamra, 3 hónap próbaidő kikötése mellett, napi 80 euró munkadíj ellenében harmadkapitányi beosztásban végez munkát a D-n és R-n üzemeltetett hajókon január-február-március-április-május, valamint szeptember-október-november-december hónapokban, havi 14 munkanap időtartamban. A baleset előtt, 2009. január hónapban 10 munkanapot

teljesített, amelynek ellenértékeként 2009. március 26. napján 1178,56 s frank munkabért kapott.

A M Hség dr. **R.Gy H** Egészségügyi Központja 2011. március 9. napján kelt, Predig.117/1/87 számú határozatával megállapította, hogy a felperes hivatásos szolgálatra alkalmatlan megrokkant egészségi állapota miatt. A felperes szolgálati viszonya 2011. szeptember 30. napján rokkantsági nyugállományba helyezésével megszűnt. Rokkantsági nyugdíját a ... 72-56/2389/1/2011. számú, 2011. október 27. napján kelt határozatával állapította meg. A felperes 2011. december 1. napjától kezdődően havi 197.345 forint rokkantsági nyugdíjban részesül.

A **M...** Egészségügyi és Oktatási Szolgáltatási Kft. 2011. június 30. napján kelt elsőfokú munkaköri orvosi alkalmassági szakvéleménye szerint a felperes az egészségkárosodása miatt hajóvezetői munkakörre is alkalmatlan.

A felperes a baleseti eredetű egészségkárosodása miatt a hajózási ismeretek gyakorlati oktatását nem képes ellátni, az elsőfokú bíróság megállapítása szerint 2009. január hónaptól az elsőfokú ítélet meghozataláig 6.519.478 forint, 2013. augusztus 1. napjától folyamatosan havi 118.854 forint jövedelemtől esett el.

A baleset miatt a **M.H.L** céggel kötött munkaszerződésben vállalt kötelezettségét sem tudta teljesíteni. A 3 hónap kikötött próbaidőre a törvényszék következtetése alapján 2.560 euró jövedelemtől esett el.

A felperes szolgálati viszonyban a fizetése mellett évi 200.000 forint cafeteria juttatásban részesült. 2012. évtől kezdődően a baleseti egészségkárosodása miatt megszűnt szolgálati jogviszony hiányában cafeteriaként az egészségügyi hozzájárulással csökkentett összeg évi 150.000 forint, havi 12.500 forint juttatástól esik el.

A felperes baleseti sérülései maradandó fogyatékossgal gyógyultak. A bal alkar csuklóközeli repesztett sérülése hegesedéssel gyógyult. A bal alsó végtagon elszenvedett többszörös törés következtében a bal térdízület mozgáskorlátozottsága, a bal alsó végtag megrövidülése, bal alszár izomzatának sorvadása alakult ki. A jobb combcsonttörés maradványtünetek nélkül gyógyult, azonban a végtagok mozgásnehezítettségéhez hozzájárul a jobb térdízületben elszenvedett térdkalácstörés. A nyaki VI. csigolya nyúlványának törése nyakfájdalmakhoz, nyaki mozgások beszűküléséhez vezetett. A felperes mozgásában korlátozott, támbotot használ, sántítva jár. A felperes baleseti eredetű össz-szervezeti egészségkárosodása 34 %, a baleseti eredetű munkaképesség-csökkenése 42 %.

A felperes a közlekedési baleset bekövetkeztekor 37 éves volt. A korábban aktív, egészséges felperes folyamatosan kezelésre, gyógytornára, fizioterápiás kezelésre szorul.

A felperes fegyveres testületben remélt karrierje a baleset miatt megszakadt, a korábbi közösségből kikerült, egyenruhát nem viselhet. Valamennyi korábbi aktív szabadidős tevékenységével fel kellett hagynia. A vízi közlekedésben, hajózásban, gyakorlati oktatási munkában nem vehet már részt. Korábban búvárkodott, síelt,

ejtőernyős ugrásokat végzett. Számára a fizikai megpróbáltatások, nehézségek legyőzése jelentett örömet. Barátaival a kapcsolata megváltozott, családtagjai előtt tekintélye csorbult, úgy érzi, hogy kamaszodó fiúgyermek számára már nem jelent példaképet. A felperes türelmetlen, nehezen viseli állapotából fakadó korlátait. Megviseli, hogy családtagjai támogatására szorul, a család irányítását házastársa vette át. A korábban tervezett második gyermek vállalásával felhagytak. A felperes úgy érzi, hogy más életét éli. Pszichés állapotára a baleset következményei negatívan hatottak, pszichotraumát okozott számára a baleset, annak következményeit csak részben tudta feldolgozni. Fizikai állapotában beállhat lassú javulás, de akár rosszabbodás is.

A balesetért felelős K.J az alperes biztosító társasággal kötött kötelező gépjármű felelősségbiztosítási szerződést. Az alperes ennek alapján a következő tételeket egyenlítette ki a felperes felé: egy pár cipő áráként 10.000 forintot, a közlekedési költséget és kísérő költségét 2011. február hónap végéig, élelemfeljavítás költségét 2009. július 10. napjáig napi 500 forinttal számítva havi 15.000 forint összegben, gyógyszerköltség címén 34.759 forintot, ápolási díjként 2009. február 3-tól 25. napjáig terjedő időszakra 60.000 forintot, gondozás díjaként 2009. május 1-től június 30-ig 60.000 forintot, telefon többletköltség címén 2009. december 31-ig 46.000 forintot, 2010. évre 36.000 forintot, háztartási kiesett munkák költsége címén 2011. január 31. napjáig havi 15.000 forintot, házkörüli munkák költségeként 2009. és 2010. évre 56.000 forintot, téli tüzelő költségeként 2009. és 2010. évre 80.000 forintot, kulturális többletköltségként 2009. június 30. napjától havi 5.000 forintot, nem vagyoni kártérítés címén 1.000.000 forintot.

A felperes módosított keresetében kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest a következők szerint: 9.030.625 forint és 18.560 euró vagyoni, valamint 12.000.000 forint nem vagyoni kártérítést, továbbá ezen összegek után a károkozás időpontjától, 2009. január 22-től a kifizetés napjáig a törvényes mértékű kamatot, közlekedési költség és kísérő költsége címén havi 49.750 forint járadékot 2011. január 1. napjától, élelemfeljavítás költsége címén havi 30.000 forint járadékot 2010. november 1. napjától, gyógyszerköltség és gyógyhatású készítmények költsége címén havi 50.950 forint járadékot 2011. január 1. napjától, gondozási költség címén havi 30.000 forint járadékot 2010. november 1. napjától, háztartási munkák költsége címén havi 15.000 forint járadékot 2011. február 1. napjától, házkörüli munkák költsége címén havi 15.000 forint járadékot 2010. november 1. napjától, téli tüzelő költsége címén havi 6.667 forint járadékot 2011. január 1. napjától, elmaradt jövedelem címén havi 820 eurót, valamint 145.833 forint járadékot 2011. január 1. napjától, elmaradt cafeteria jövedelem címén havi 16.667 forint járadékot 2010. november 1. napjától, kutyasétáltatás költsége címén havi 18.000 forint járadékot 2010. november 1. napjától kezdődően folyamatosan, valamint a perrel felmerült költségeinek a megtérítését követelte a megbízási szerződéssel egyezően.

A felperes állította, hogy a baleseti sérülésekkel okozati összefüggésben az alábbi dologi kára keletkezett:

1.

gyógyászati eszközök bérleti díja

passzív térdhajlító gép bérleti díja 3.2 pár cipő, 1 súlyzó, 1 sarokemelő vásárlási költsége 4.s-i gyógykezelés költsége és utazási költség 5.automata sebességváltós gépkocsi beszerzésével felmerült költség 6.közlekedési többletköltség és kísérő költsége havi 1000 kilométer alapulvételével 2011. március 1. napjától havi 7.élelemfeljavítás költsége napi 1000 forint alapulvételével 2010. október 31. napjáig 8.gyógyszerköltség, gyógyhatású készítmények költsége havi 9.ápolás költsége 2009. február 3. napjától szeptember 30-ig napi 5.000 forint - az alperesi teljesítést is beszámítva 10.2009. október 1-től 2010. szeptember 30-ig a gondozás napi díja 3.000 forint 11.telefonköltség havi 10.000 forint többlet, az alperesi teljesítést beszámítva 2010. év végéig 12.háztartási munkák költsége folyamatosan 2011. január 31-től havi 13.házkörüli munkák költsége havi 15.000 forint, alperesi teljesítést beszámítva 2010. október 31. napjáig 14.téli tüzelő költsége évi 15.kulturális többletköltség havi 5.000 forint 2010. december 31. napjáig bezárólag 16.elmaradt jövedelem 17.a) hajókapitányi munkakör másodállásban 2009. évben 109 nap, 2010. évben 123 nap, mindösszesen 18.b) hajóvezetői oktatói tevékenységből származó jövedelem évi 1.750.000 forint alapulvételével 2009. és 2010. évben 19.kutyaharapás költsége címén 2009. május 21. napján 32.109 forint, a sétáltatás napi 600 forint alapulvételével 2009. május 22-től október 31-ig 20.a felperes nem térült nem vagyoni kárának mértéke 21.240.000 forint 22.267.500 forint + 102.000 forint 23. 24.112.970 forint 25. 26.803.177 forint 27. 28.400.000 forint 29. 30. 31. 32.49.750 forint 33. 34. 35.523.000 forint 36. 37.50.950 forint 38. 39. 40. 41.835.000 forint 42. 43. 44.804.000 forint 45. 46. 47.102.000 forint 48. 49. 50.15.000 forint 51. 52. 53. 54.259.000 forint 55.80.000 forint 56. 57. 58.90.000 forint 59. 60. 61. 62. 63.18.560 euró 64. 65. 66. 67. 68.3.500.000 forint 69. 70. 71. 72. 73.316.800 forint 74. 75.12.000.000 forint

Az alperes a kereset jogalapját nem vitatta, összecszerűségét azonban igen, annak elutasítását kérte arra hivatkozva, hogy a felperes kárát már megtérítette.

Az elsőfokú bíróság a 190/2004. (VI.8.) Korm. rendelet 2.§-ának (5) bekezdése, 7.§-ának (1) bekezdése, 8.§-ának (1) bekezdése és a Ptk.355.§-ának (1), (2), (3), (4) bekezdése, továbbá a Ptk.359.§-ának (1) bekezdése, 356.§-ának (1) és (2) bekezdése alapján, valamint az 1997. évi LXXX. törvény 19.§-ára, a Ptk.360.§-ának (1), (2) bekezdéseire és a Ptk.301.§-ának (1) bekezdésére tekintettel a felperes keresetéből az alábbi tételeket találta alaposnak:

- gyógyászati eszközök	240.000 forint	267.500 +
bérleti díja - térdhajlító gép	102.000 forint	122.970
bérleti díja - cipő, papucs,	forint 109.600 +	597.632
súlyzó vételára - s kezelés	forint 589.860	forint 60.000
utiköltsége és a kezelés	forint 365.869	forint
díja - közlekedési	1.996.000 forint	102.000
többletköltség -	forint 242.000	forint
élelemfeljavítás költsége -	604.450 forint	286.669
gyógyszer, gyógyhatású	forint 90.000	forint 2.560

készítmények költsége - euró 237.500 forint
ápolás, gondozás költsége 6.519.478 forint 390.000
- telefon többletköltség - forint 8.000.000 forint
háztartási munka értéke -
házkörüli mezőgazdasági
munka értéke - tüzelő
költsége - kulturális
többletköltség - elmaradt
jövedelem -
kutyasétáltatás költsége -
nem vagyoni kártérítés

A felperes havi kártérítési járadékigényéből az alábbi tételeket ítélte meg javára az elsőfokú bíróság:

- közlekedési többletköltség 20.340 forint 3.500 forint
- gyógyszer, gyógyhatású 7.000 forint 12.750 forint
készítmény költsége - 6.667 forint 118.854 forint +
háztartási munka értéke - 12.500 forint 7.800 forint
házkörüli mezőgazdasági
munka értéke - tüzelő
költsége - elmaradt
jövedelem - kutyasétáltatás
költsége

Így az elsőfokú bíróság kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek - kijavított ítélete szerint - 20.923.528 forintot és ebből 12.923.528 forintnak 2011. április 1. napjától, 8.000.000 forintnak 2009. január 22. napjától járó törvényes mértékű, azaz minden naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatát, 2.560 eurót és ennek 2009. április 1. napjától a kifizetés napjáig járó, az Európai Központi Bank által meghatározott irányadó kamatlábbal egyező mértékű kamatát, 2013. augusztus 1. napjától folyamatosan minden hónap 15. napjáig 189.411 forint járadékot, 2.500.000 forint perköltséget, valamint kötelezte, hogy az Állam javára, külön felhívásra fizessen meg 900.000 forint eljárási illetéket és 309.381 forint állam által előlegezett költséget. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. Az ítélet járadékra vonatkozó rendelkezését előzetesen végrehajthatónak nyilvánította.

Az elsőfokú ítélet ellen mindkét fél fellebbezést nyújtott be.

A felperes fellebbezésében az ítélet megváltoztatását kérte a kereseti kérelmével egyező tartalommal. Így kérte, hogy:

1. Közlekedési többletköltség címén 1000 km/hó alapulvételével a megítélt 589.860 forint hátralékot emelje fel a bíróság 1.492.500 forintra 2011. január 1-től. 2013. augusztus 1-től pedig a folyósítandó járadék összegét 1000 km/hó figyelembevételével állapítsa meg. Indokolásként előadta, a baleset miatt folyamatosan arra kényszerül, hogy egészségi állapota javítása érdekében autóval

közlekedjen a kezelésekre, hosszú utakon kísérővel. 2. Az élelemfeljavítás költségére napi 1000 forintot kért elszámolni 2010. novembertől 2013. július 31-ig bezárólag 1.463.000 forint összegben, 2013. augusztus 1-től járadékként napi 1000 forintot. Arra hivatkozott, hogy a sorozatos orvosi beavatkozások és lábadozások időszaka alatt szervezete fokozott igénybevételnek volt kitéve. A napi plusz vitamin-, fehérje- és kalciumforrást ebből fedezi.

3. Állította, hogy gondozási járadékként szüksége van a kiszolgálásra, melyet házasátarsa nyújt részére folyamatosan, havi 30.000 forint értékben.

4. A háztartási munka járadékának összegét havi 15.000 forintban kérte megállapítani az ítéletben írt havi 7.000 forinttal szemben 2011. február 1-től kezdődően. 2011. évre vonatkozóan további 87.000 forint, összesen 180.000 forint, 2012. évre vonatkozóan további 70.000 forint, összesen 180.000 forint, 2013. július 31-ig további 56.000 forint, összesen 105.000 forint összegben kérte az alperes kötelezését. Arra hivatkozott, hogy nem tud emelni, nem tud a lábán stabilan megállni, a bevásárlásban, nagytakarításban nem tud segédkezni, csak olyan munkát tud végezni, amit ülő helyzetben lehetséges. Felhívta a figyelmet arra, hogy a bal csukló és az alkar repesztett sebzését is elszenvedte, emiatt a bal kezének szorítóereje csökkent, így a háztartási munkákban is kisebb részt tud vállalni.

5. Másodállásból származó, elmaradt jövedelmével összefüggésben 2009. évre vonatkozóan 6.102 euró, 2010. évre vonatkozóan 9.840 euró, 2011. január 1-től havi 820 euró megfizetésére kérte kötelezni az alperest a próbaidőn túli időszakra, harmadkapitányi munkaviszonyára figyelemmel. Hangsúlyozta, hogy a szerződést nem csupán a próbaidő tartamára kötötte meg. A szerződést mindkét fél maradéktalanul teljesítette, a további teljesítés elmaradása kizárólag a balesettel áll okozati összefüggésben, így a lejárt járadék összege 297,75 forint/euró árfolyammal számolva 41.362 euró.

6. A nem vagyoni kártérítést a megállapított 9.000.000 forintról 12.000.000 forintra kérte felemelni. Hivatkozott arra, hogy a baleset óta eltelt több, mint 4 évben olyan fizikai és lelki gyötrődést szenvedett, amely az előre látható további hátrányok mérlegelése nélkül, önmagában megalapozza az emelt összegű nem vagyoni kártérítés megállapítását.

7. Az alperest terhelő perköltség összegét kérte felemelni a megállapodás tartalma szerinti mértékre, azaz a keresetlevél elkészítéséért 381.000 forint, tárgyalásonként 63.500 forint, pernyertesség esetén a pertárgyérték 10 %-a, 4.114.138 forint, valamint 55.495 forint fénymásolás, nyomtatás, fax, posta és tárgyalásokra való utazásokkal felmerült útiköltség összegére.

Az alperes pontosított fellebbezésében az elsőfokú ítéletben rögzített marasztalási összeget leszállítani kérte 7.111.772 forintra, azon belül 5.000.000 forint után 2009. január 22. napjától, 2.111.772 forint után 2011. április 1. napjától járó kamataira, a 2013. augusztus 1-től megítélt járadékot havi 42.420 forintra kérte leszállítani tételesen az alábbiak szerint:

1. A nem vagyoni kártérítés összegét 5.000.000 forintra kérte csökkenteni - külön indokolás nélkül.

2. A gyógyászati eszközök 240.000 forintos és a térdhajlító gép 267.500 + 102.000 forintos bérleti díjára való kötelezést mellőzni kérte, arra hivatkozva, hogy a felperes

nem bizonyította, hogy a társadalombiztosítási ellátást igényelte ezen eszközökre és azt elutasították. Ezen túlmenően kiemelte, hogy a bérelt gyógyászati eszközök orvosi javaslatára kizárólag a 2009. évi műtétet követő időszakra volt orvosi szakvélemény.

3. A cipő, gyógypapucs, sarokemelő, súlyzó költségéből a **Sban** vásárolt 83.800 forint költségű gyógypapucs viselésének kötelezettségét vitatta, indokolatlannak tartotta.

4. A **s** utazás és gyógykezelés 109.600 forint + 597.632 forint költsége az alperes álláspontja szerint orvosszakmai szempontból nem volt indokolt. Előadta, hogy a felperes és a hozzátartozója szubjektív érzete a kezelés hatékonyságára vonatkozóan nem alkalmas az orvosszakértői vélemény felülvéleményezésére. Hivatkozott arra is, hogy az OEP által finanszírozott külföldi gyógykezelések engedélyezését orvosi szakterületi véleménynek kell megelőznie, amely a jelen esetben elmaradt. A külföldi gyógykezelést a felperes számára csupán a rokona javasolta.

5. A közlekedési többletköltségként megítélt havi 500 kilométer felét, havi 250 kilométer közlekedési többletköltséget tartott az alperes indokoltnak, havi 10.170 forint összegben az éves rehabilitációkra, kontrollokra, fenntartó kezelésekre való eljutáshoz. Így a lejárt járadék összegét 290.652 forintra, a havi járadék összegét 10.170 forintra kérte leszállítani.

6. A gyógyszer és gyógyhatású készítmények költségének megfizetésére való kötelezés mellőzését kérte. Hivatkozott arra, hogy a **F** és **T** cégek által forgalmazott táplálkozáskiegészítő termékek hatása tudományosan nem igazolt. Azt sem bizonyította a felperes, hogy a **TB** által finanszírozható gyógykészítmények támogatását az OEP elutasította volna.

7. Az ápolás költségeként havi 60.000 forintot tartott indokoltnak a műtéteket követő közvetlen otthoni ápolás időszakára. A 2009. október 1-től 2010. szeptember 30-ig tartó egy éves gondozási időben pedig havi 20.000 forint gondozási díjat tartott szükségesnek. Kérte mind az ápolás, mind az azt követő gondozás időszakából levonni azokat az időintervallumokat, amikor a felperes kórházban, illetőleg szanatóriumi kezelésen tartózkodott, így a megállapított 1.969.000 forinttal szemben 446.000 forintot tartott reálisnak ápolás és gondozás címén, erre az összegre kérte leszállítani a marasztalási összeget ebben a körben.

8. A tüzelő költségével összefüggésben a marasztalás mellőzését kérte. Álláspontja szerint a felperes által becsatolt igazolásból nem következik, hogy a felperesnek a jövőre nézve minden évben lehetősége lett volna ingyenes fagyűjtésre. Ezért a 2010. évtől megállapított, lejárt és folyamatos járadék megítélését alaptalannak tartotta. Kizárólag a 2009. évre vonatkozó 80.000 forintos kötelezést vélte elfogadhatónak.

9. Az alperes az elmaradt jövedelemmel összefüggésben hangsúlyozta, hogy a felperesnek nem volt engedélye munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyra a parancsnokától. Előadta továbbá, hogy még ha a készenléti beosztást maga a felperes végezte is, hetente 48 óránál többet nem lehet dolgozni, így a maximum időn felül a felperesnek sem lett volna lehetősége a törvénnyel ellentétes vezényléseket készíteni. Kiemelte, továbbá, hogy a felperes a rendőrségnél fennálló szolgálati viszonya mellett havonta 14 napot a **ci** székhelyű **M Ltd.** cégnél nem lett

volna képes munkát teljesíteni. Felhívta a figyelmet arra, hogy a NAV által megküldött adóbevallások szerint a felperes a hajózási, oktatási tevékenységből származó jövedelmet nem vallott be. Hangsúlyozta azt is, nem bizonyította a felperes, hogy a 2008. évi együttműködési megállapodás alapján valóban teljesített oktatási tevékenységet és abból milyen összegű jövedelemre tett szert ténylegesen. Az oktatási tevékenységből származó, baleset előtti jövedelemről nem állt rendelkezésre az elsőfokú eljárásban bizonyíték.

10. Az alperes álláspontja szerint a nagyméretű telken szabadon tartott hobbikutyának nincs szüksége külön sétáltatásra, így e vonatkozásban a lejárt és folyamatos járadék mellőzését kérte.

Mindezek alapján az alperes 2013. augusztus 1-től járó költségalapú járadékot havi 29.920 forintra kérte leszállítani, ami 10.170 forint közlekedési, 12.750 forint házkörüli és 7.000 forint háztartási költségekből tevődik össze. Az elmaradt jövedelem címén megítélt járadékot 12.500 forintra kérte leszállítani. A nem vagyoni kártérítés összegét 5.000.000 forintra, a cipő, papucs, fűző vételárát 39.170 forintra, közlekedési költség díját 290.652 forintra, ápolás, gondozás díját 446.000 forintra kérte leszállítani.

A felek az ellenérdekű fél fellebbezésére benyújtott ellenkérelemben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték, egymás fellebbezéseit alaptalannak tartották.

Az elsőfokú bíróság a felperes kijavítási kérelme nyomán 24.P.21.205/2011/58. sorszámú végzésével az ítélet rendelkező részét elírás folytán kijavította. A kijavító végzés ellen az alperes nyújtott be fellebbezést, arra hivatkozva, hogy a per érdemét érintően nincs helye az ítélet kijavításának.

Helyesnek találta a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság 58. sorszámú kijavító végzését és indokolását. A felperes fellebbezési érvelése, miszerint a lejárt jövedelemkiesést semmilyen összegben nem ítélte meg az elsőfokú bíróság, így nincs kijavítható rendelkezés, a rendelkező rész pedig kijavítással nem pótolható, téves. Rámutat az ítélet tábla arra, hogy a Pp.224.§-ának (1) bekezdése értelmében a bíróság számítási hiba vagy más hasonló elírás esetén a határozat kijavítását végzéssel bármikor hivatalból is elrendelheti. Az ítélet rendelkező része valóban nem tartalmazta a 6.519.478 forint hátralékos jövedelempótló kártérítés összegét, azonban az ítélet 29-33. oldalain írt részletes indokolás, majd pedig a 35. oldalon feltüntetett tételes kárszámítás egyértelműen rögzítette a 6.519.478 forint elmaradt jövedelmet. Az elsőfokú bíróság a tárgyalása berekesztését követően, külön napon hirdette ki az ítéletét. A határozathirdetés napjára megtörtént az ítélet írásba foglalása annak teljes körű indokolásával együtt. Az ítélet rendelkező része és annak indokolása ekként egyszerre keletkezett, tehát a közöttük lévő számszaki eltérés egyértelműen elírás eredménye. Ebből következően az ítélet rendelkező része kijavításának nyilvánvalóan helye volt. Ezért a másodfokú bíróság a kijavított ítéletet, mint egészet bírálta felül.

Mind a felperes, mind az alperes ítélet elleni fellebbezése kisebb részben alapos.

Az elsőfokú bíróság a jogvita elbírálásának alapjául szolgáló tényeket részben helyesen állapította meg, és helyes jogszabályok alapján részben helyes következtetést vont le. Az ítélet az elsőfokú bíróság következtetéseivel, illetőleg a másodfokú eljárás során kiegészített bizonyítás alapján az érdemi döntéssel nem mindenben értett egyet, ezért az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta a Pp.253.§-ának (2) bekezdése szerint.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság jogi indokolását pontosítja annyiban, hogy az alperes a kárt okozó, balesetben elhunyt biztosítottjáért való felelősség körében a Ptk.346.§-ának (1) bekezdése folytán alkalmazandó Ptk.339.§-át kell alkalmazni.

Az egyes fellebbezéssel érintett kártételeken végighaladva, a fellebbezésekben írt sorrend szerint az ítélet az alábbiakat rögzíti:

I. Közlekedési többletköltség

A felperes keresetében havi 1000 kilométer többletutazási költség ellenértékének megtérítését kérte lejárt hátralék és folyamatos járadék formájában 2011. március 1. napjától kezdődően havi 49.750 forint összegben. Kereseti kérelmének alátámasztására 52. sorszám alatt csatolta kimutatását a baleset napjától kezdődően, 2009. január 22-től 2012. május 24-ig feltüntetve, hogy mikor, hol, milyen orvosi kezelésen vett részt.

Az elsőfokú bíróság mérlegeléssel azt állapította meg, hogy a felperesnek havi 10 alkalommal szükséges lakóhelyéről Bre utazni, oda-vissza 40 kilométert gyógytornára, uszodába, orvoshoz. Évente két alkalommal javasolt számára rehabilitációs kezelésen részt venni Hen vagy Hban, melyre oda-vissza kb. 500 kilométert számolt. Évente egy alkalommal szükséges Bre utaznia a H Kórházba kontroll vizsgálatra. B-B távolsága oda-vissza kb. 200 kilométer.

A felperes igazolta, hogy gázolaj üzemeltetésű, 2.500 cm³ hengerűrtartalmú, M típusú személygépkocsival közlekedik. A 2012. évre kiadott, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által közzétett üzemanyagár-tájékoztató alapján megállapította, hogy a havonta megtett 500 kilométer távolságra a többletköltség 16.340 forint (430 forint/liter x 7,60 : 100= 32,68 x 500 kilométer).

Az ítéleti rendelkezéssel szemben a felperes fenntartotta fellebbezésében továbbra is a havi 1000 kilométeren elhasznált üzemanyag ellenértékére való igényét, míg az alperes fellebbezésében havi 250 kilométer utazási többletköltség felmerülését állította.

A felperes hangsúlyozta, hogy az elsőfokú ítélet a legoptimálisabb helyzettel számolt az átalány megállapítása során, azonban a felperes csak remélheti, hogy ezt az állapotot a jövőben el tudja érni. Ténylegesen, állította, 1000 kilométer utazási többletköltsége merül fel.

A másodfokú bíróság a felperes 52. szám alatt csatolt kimutatásából megállapította, hogy a felperes 2009. évben a Ki Kórházban 4 alkalommal, a hi Zs... Gyógyfürdő

Kórházban 6 alkalommal járt kezelésen és vizsgálatokon, Ben, az O... Intézetben 5 alkalommal, a siófoki kórházban 1 alkalommal, a balatonfüredi Kardiológiai Rehabilitációs Intézetben 1 alkalommal járt. 2010. évben az O... Intézetben, illetve a M H H Kórházában Ben 9 alkalommal, a Si Városi Kórházban 1 alkalommal, a hi gyógyfürdő kórházban 2 alkalommal, a hévízi rehabilitációs intézetben 1 alkalommal járt. 2011. évben Ben a H Kórházban 1 alkalommal, Hen, a rehabilitációs intézetben 1 alkalommal járt. 2012. évben Ben, a H Kórházban 2 alkalommal járt. 2012. évben a hévízi rehabilitációs intézetben 1 alkalommal járt. A felperes táblázatba foglalt tényelődását orvosi dokumentációval igazolta. Még ha a felperes dokumentáló iratokkal nem is támasztotta alá, de elfogadható, valószínű, hogy szakorvosi vizsgálatra, gyógytornára, úszásra jelenleg is rendszeresen jár. A felperes kimutatásából is egyértelmű, hogy a hosszabb utakra (B, H, H) a balesetet közvetlenül követő időszakban volt szükség, míg az idő elteltével a kezelések gyakorisága csökkenő tendenciát mutat.

Ezért átlagosan a havi 500 kilométer többletköltség az elsőfokú ítélet megállapításával egyezően - a Pp.206.§-ának (1) bekezdésében írt mérlegeléssel - a Ptk.359.§-ának (1) bekezdése szerinti általános kártérítésként, járadékos formában megállapítva reális. A közlekedési többletköltségnek sem a felemelését, sem a csökkentését nem tartotta indokoltnak a másodfokú bíróság.

II. Élelemfeljavítás

A felperes keresetében napi 1000 forint élelemfeljavítás iránt terjesztett elő igényt, arra hivatkozva, hogy az ápolási, lábadozási időszak alatt magas vitamintartalmú zöldségeket, gyümölcsöket, gyümölcsleveket, kekszet, péksüteményt, csokoládét, csonterősítőket is kellett fogyasztania kondíciója javítására, mielőbbi felépülése érdekében. Az alperes 2009. július 10. napjáig napi 500 forinttal számítva havi 15.000 forintban megtérítette e költségét, az ezt követő időszakra azonban nem. Ezért a felperes 2009. július 10. napjáig további napi 500 forint, 2009. július 11-től pedig napi 1000 forint összegű élelemfeljavításra tartott igényt, 2013. július 31. napjáig mindösszesen 1.463.000 forint összegben, a jövőre nézve pedig járadék formájában.

Igényéből az elsőfokú bíróság a perben beszerzett igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján alaposnak ítélte a 2009. és 2010. évben végzett műtéteket követően összesen 4 havi időtartamra és a 2011. és 2012. években altatásban végzett műtétek után 1-1 hónap időtartamra az élelemfeljavításnak a szükségességét. Tekintettel arra, hogy 2009. évben napi 500 forinttal számolva 3 hónapon keresztül fizetett élelemfeljavítást az alperes, az orvosszakértői vélemény alapján azt további 1 hónapra találta indokoltnak a törvényszék. A 2009-es árszintet mérlegelve, az elsőfokú bíróság 500 forint napi élelemfeljavítással összefüggő többletköltséget állapított meg. 2011. évben - az élelmiszerár változásokat is figyelembe véve - a feljavító élelmezés költségét napi 700 forintban, 2012. évben napi 800 forintban állapította meg. Így 2011. évben 21.000 forint, 2012. évben 24.000 forint, mindösszesen 15.000 forint + 21.000 forint + 24.000 forint = 60.000

forint megfizetésére kötelezte e körben az alperest. Az igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján a folyamatos élelemfeljavítást járadék formájában alaptalannak találta.

A felperes az e rendelkezést támadó fellebbezésében kereseti kérelmének teljesítését kérte teljes egészében. Hivatkozott arra, hogy az őt ért traumát követő sorozatos orvosi beavatkozások és lábadozások időszaka alatt a szervezete fokozott igénybevételnek volt kitéve. Egy éven keresztül 24 órás ápolásra, majd további gondozásra szorult. A napi plusz vitamin, fehérje és kalciumforrás véleménye szerint nem fedezhető az általa igényelt napi 1000 forint összegből sem, teljes mértékben. Fellebbezésében a 2013. július 31-ig lejárt járadék összegét 1.463.000 forintban jelölte meg, és járadékigényét a jövőre nézve is fenntartotta.

A másodfokú bíróság véleménye szerint az elsőfokú bíróság helyesen mérlegelt, amikor 2009. és 2010. évekre napi 500 forinttal, 2011. évre napi 700 forinttal, 2012. évre napi 800 forinttal számolta az élelemfeljavítás költségét az orvosszakértői véleményben írt időtartamra. Rámutat az ítélet tábla arra a tényre, hogy a felperes vitaminkészítményekkel, csontgyógyulást segítő kalciumtartalmú, immunerősítő, gyógyhatású készítményekkel kapcsolatos igényét az elsőfokú bíróság kielégítette a gyógyszerek, gyógyhatású készítmények címszó alatt, 8. tételszámon. Az élelemfeljavítás körében kifejezetten a gyógyszernek nem minősülő, roboráló élelmiszerek minősülhetnek, ahogy azt a felperes is keresetlevelében megjelölte (gyümölcs, csokoládé, joghurt, stb.). A napi rendes étkezés mellett, az elsőfokú bíróság által is megítélt gyógyhatású készítmények szedésével párhuzamosan, napi 800 forintból 2012. évben, sőt jelenleg is, ki lehet hozni 1 kg gyümölcs, 1 tábla csokoládé és 1 doboz joghurt árát. Az élelemfeljavítás ugyanis természetesen nem helyettesítheti a napi rendes táplálkozást. Az igazságügyi orvosszakértői véleménye pedig egyértelmű volt a tekintetben, hogy élelemfeljavításra kizárólag az altatásban végzett műtéteket követően van szükség, így a jövőre nézve járadék formájában ez a felperesi igény alaptalan. A 2012. év előtti évekre pedig helyesen állapította meg a törvényszék visszafelé csökkenő jelleggel a 700, illetve 500 forint napi összeget.

III. Ápolási – gondozási járadék

A felperes keresetében 2009. február 3-tól 2009. szeptember 30-ig ápolási költségként - az alperesi teljesítést is beszámítva - 835.000 forint (napi 5.000 forint összegű), míg 2009. október 1-től 2010. szeptember 30-ig gondozási költségként 804.000 (napi 3.000 forint összegű) díjat igényelt. 2011. január 1. napjától gondozási költség címén havi 30.000 forint járadékot követelt az alperestől.

Ebből az elsőfokú bíróság ítéletében a 2009. és 2010. években végzett műtéteket követően mindösszesen 8 hónap időtartamra napi 24 órás ápolásra, napi 5.000 forinttal számolva, 835.000 forint díjat megítélt. Az ápolási időszakot követően egy év időtartamra gondozást is szükségesnek talált, 4 havi időtartamban a gondozás napidíját 3.000 forinttal, további 4 havi időtartamban napi 2.500 forinttal és további 4

havi időtartamban napi 2.000 forinttal számolva, így a gondozási díjat 915.000 forintban határozta meg. Az alperes által teljesített 120.000 forint kártérítést elszámolva további 795.000 forint megfizetésére kötelezte az alperest.

Az ápolási, majd az azt követő gondozási időtartam szükségességét igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján állapította meg. Az ápolási díjat a **Zs...** Betéti társaság árlistája alapul vételével, összevetve az igazságügyi mezőgazdasági szakértő adatai között fellelhető, középnehéz munka napszámbér adatával, a 24 órás ápolás napi 5.000 forintos díját nem tartotta eltúlzottnak. Az igazságügyi mezőgazdasági szakértő szakvéleménye alapján a könnyű munka napszámbérre feltüntetett adatát értékelve (4.400 forint) mérlegeléssel állapította meg a gondozás napidíját, az igazságügyi szakértő véleményét figyelembe véve, csökkenő szükségességgel. Az igazságügyi szakértő véleménye alapján a 2011. és 2012. években végzett műtétek után összesen 4 hónap időtartamra napi 3.000 forint díjjal számolva 366.000 forint gondozási díj megtérítését tartotta szükségesnek.

Rögzítette, hogy a felperes házastársának a vallomása szerint a felperes számára a házastársa jelenleg is segítséget nyújt a mosakodásnál, öltözködésnél, azonban az igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján azt állapította meg a törvényszék, hogy a felperes jelenleg gondozásra már nem szorul rá, így a gondozási díj járadék iránti igénye alaptalan.

A felperes fellebbezésében 2013. augusztus 1-től számítottan fenntartotta igényét havi 30.000 forint gondozási járadékra. Hivatkozott a továbbra is fennálló kiszolgáltatottságára, amelyről házastársa a tanúvallomásában beszámolt.

E körben egyetértett az ítéltábla a törvényszék ítéletében írt indokolással. Az igazságügyi szakértői vélemény kategorikus volt a tekintetben, hogy a felperes jelenleg folyamatos gondozásra nem szorul. Így még ha házastársa az öltözködésben esetenként segítséget is nyújt neki, a havi 30.000 forint járadékigénye orvosszakmai szempontból alá nem támasztható, ezért helyesen utasította el ezt az igényt az elsőfokú bíróság.

Az ápolás, gondozás körében az alperes is fellebbezést nyújtott be, amelyben a megállapított hátralék leszállítását kérte 1.969.000 forintról 446.000 forintra. Egyrészt az ápolási, gondozási díj napi összegét sokallta, ápolási költségként havi 60.000 forintot, míg gondozási költségként havi 20.000 forintot vélt reálisnak. Másrészt kérte levonni az ápolás, gondozás időtartamából azokat a napokat, amikor a felperes kórházban vagy rehabilitációs intézetben tartózkodott több napos kezelés céljából.

Az ápolás, majd a gondozás megállapított napidíjával az elsőfokú ítéletben írt indokok alapján, mérlegelés után a másodfokú bíróság is egyetértett. E vonatkozásban az ítélet megváltoztatására okot nem látott.

Ugyanakkor alapos volt az alperes fellebbezése arra vonatkozóan, hogy az orvosszakértői véleményben megállapított ápolás és gondozás szükséges időtartamából le kell vonni a kórházban, szanatóriumban töltött napokat, hiszen ezen időtartamban a felperest nyilvánvalóan nem a házastársa gondozta. A felperes

44/F/6. alatt csatolta kimutatását ápolási, gondozási díj iránti igényére. Az igazságügyi orvosszakértő alapszakvéleménye 26. sorszámu, kiegészítő szakvéleménye 38. sorszámu. Az orvosi szakértői vélemény nyomán, a közlekedési többletköltséghez kapcsolódóan 52. sorszámu alatt rögzítette a felperes, hogy mikor, hol, milyen időtartamban részesült kezelésben.

A baleset után 2009. február 3. napján hagyta el a kórházat a felperes. 2009. február 4-től 2009. szeptember 30-ig 8 hónap időtartamra számolva 239 nap jön ki. Ebből a felperes kórházban, illetőleg szanatóriumban töltött 84 napot (2009. február 26-tól április 30-ig Hban, 2009. május 19-től május 28-ig a kaposvári kórházban, 2009. június 2-től június 5-ig a bi sportkórházban, 2009. június 22-től június 23-ig bi kórházban, majd 2009. június 30-tól július 2-ig Son tartózkodott). Ezért 155 napra, napi 5.000 forinttal számolva 775.000 forint ápolási díjra jogosult.

2009. október 1-től 2010. szeptember 30-ig egy év időtartamban gondozásra szorult. Az első 4 hónapban, 2009. október 1-től 2010. január 31-ig 123 nap telt el. Ebből kórházban töltött 21 napot (2009. október 1-től 2009. október 21-ig Hban). 102 nap otthoni gondozásra napi 3.000 forinttal 306.000 forint gondozási díjra jogosult a felperes.

A következő 4 hónap, 2010. február 1-től május 31-ig, 120 napot tesz ki. Ebből 35 napot töltött kórházban a felperes (2010. február 11-12. bi sportkórház, 2010. március 1-12-ig bi orthopédia, 2010. március 23-tól április 13-ig hi gyógyfürdő Kórház). 85 nap gondozás napi 2.500 forinttal számolva 212.500 forint gondozási díjat eredményezett.

A következő 4 hónapban, 2010. június 1-től szeptember 30-ig 122 nap telt el. Ebből 50 napot töltött kórházban vagy rehabilitáción a felperes (2010. július 1-től augusztus 18-ig Hen a rehabilitációs intézetben, 2010. szeptember 30-tól október 12-ig Hban). 72 nappal számolva, napi 2.500 forintos díj mellett 144.000 forint gondozási díj jár a felperesnek.

A 2011. és 2012-ben altatásban végzett műtétek után további 2-2 hónapra jár gondozási díj a felperesnek a szakértői vélemény szerint. 2011. október 5-én hagyta el a felperes a bi H Kórházat. 2011. október 6-tól december 5-ig 61 nap telt el. Ebből 10 napot töltött szanatóriumban (2011. november 24-től december 22-ig Hen). Az 51 x 3.000 forint 153.000 forint gondozási díjat tesz ki.

A felperes 2012. február 20-án távozott a műtétet követően a bi H Kórházból. 2012. február 21-től 2012. április 20-ig számolva járt volna neki a gondozás. Ugyanakkor 2012. március 19-től május 24-ig Hen tartózkodott. 2012. február 21-től március 19-ig 27 napot töltött otthonában, amikor gondozásra szorult, amelyre napi 3.000 forint díjjal számolva 81.000 forint jár.

Így mindösszesen - levonva az alperes 120.000 forintos teljesítését - 1.551.500 forint ápolási - gondozási díjat köteles fizetni az alperes a felperes felé az elsőfokú ítéletben írt 1.996.000 forinttal szemben. Ezért ebben a körben a másodfokú bíróság

az ítéletet megváltoztatta, és 1.551.500 forintra leszállította az alperest terhelő ápolási, gondozási díj összegét.

IV. Háztartási munka díjának járadéka

A felperes keresetében havi 15.000 forint járadékot kért megállapítani arra figyelemmel, hogy a háztartási munkák végzésében a felperes aktívan részt vett, bevásárolt, takarított, mosogatott, főzött. A baleset után ezt a tevékenységet ellátni már nem tudja. Havi 15.000 forinttal számolva 2011. január 31-ig az alperes kifizette munkájának ellenértékét, az ezt követő időszakra azonban nem.

Az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtette, hogy azon időtartama alatt, amikor ápolásra és gondozásra szorult, nyilvánvalóan a háztartásban felmerült fizikai munkavégzésre sem volt képes. 2011. és 2012. években - az igazságügyi orvosszakértői vélemény szerint - a két altatásban végzett műtét után 2 hónap időtartamban a gondozás szükséges volt a felperes részére, ezért 2-2 hónap, összesen 4 hónap időtartamban a felperes a háztartási munka végzésében akadályozott volt, kiesett munkájának értéke 60.000 forint. Ezt követő időre azonban az igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján azt állapította meg a törvényszék, hogy a felperes a háztartási munka végzésében csupán részlegesen akadályozott. Ennek alapulvételével - az alperes által elismert havi 7.000 forint munkaértéket elfogadva - 2011. évben 9 hónap időtartamban 63.000 forint összegben, 2012. évben 10 hónap időtartamban 70.000 forint összegben, 2013. január 1-től július 30-ig 49.000 forint összegben, mindösszesen 242.000 forint összegben ítélte meg a felperes javára kiesett háztartási többletmunkaköltséget. 2013. augusztus 1-től pedig havi 7.000 forint összegű járadék teljesítésére kötelezte az alperest.

A felperes ezzel összefüggő fellebbezésében kereseti kérelmének megfelelően kérte megváltoztatni a háztartási járadék összegét. Hangsúlyozta, hogy nem tud emelni, nem tud stabilan állni, így a nagytakarításban, bevásárlásban sem tud segédkezni, csupán olyan munkát képes végezni, amelyet ülve lehet teljesíteni. Felhívta a figyelmet arra, hogy bal csuklójának és alkarjának repesztett sebzését is elszenvedte. Ez a tény az orvosszakértői vélemény alapját képező leletekből is kitűnik.

Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a háztartási többletmunka járadék tekintetében helyesnek találta. A 38. sorszámú kiegészítő orvosszakértői vélemény rögzíti, hogy a felperes nem szenvedett olyan sérüléseket, amely megmagyarázhatná a bal kéz szorító erejének csökkenését. A bal kéz szorító erejének csökkenése és a perbeli balesetből elszenvedett sérülések között ok-okozati összefüggés nem véleményezhető. A repesztett sebzés ugyanis törést nem jelent. A felperes fellebbezése ezért ebben a körben alaptalan.

V. Elmaradt jövedelem

Az elsőfokú bíróság a Ptk.356.§-ának (1) bekezdése alapján rögzítette, hogy akinek munkaképessége baleset folytán csökken, csak akkor követelhet járadékot, ha a baleset utáni keresete (jövedelme) a baleset előtti keresetét - neki fel nem róható okból - nem éri el.

Az elmaradt jövedelemre vonatkozó jogi indokolást a másodfokú bíróság az alábbiakkal egészíti ki:

A Ptk.356.§-ának (2) bekezdése értelmében balesetből eredő munkaképtelenség vagy munkaképesség-csökkenés esetében járadékként az elmaradt keresetnek (jövedelemnek) a társadalombiztosítási ellátásokkal csökkentett összegét kell megtéríteni.

A Ptk.357.§ (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a balesetet szenvedett személy keresetveszteségét (jövedelemkiesését) általában a balesetet megelőző egy évben elért rendszeres kereset (jövedelem) havi átlaga alapján kell meghatározni. Ha az említett idő alatt a keresetben (jövedelemben) tartós jellegű változás állott be, csak a változás utáni kereset (jövedelem) átlagát lehet figyelembe venni.

A (2) bekezdés rögzíti, hogy ha a balesetet szenvedett személy munkabére a balesetkor rendszeres jellegű és határozott összegű volt, ezt kell a keresetveszteség megállapításánál figyelembe venni.

Ugyanezen jogszabályhely (4) bekezdése leszögezi: a keresetveszteség (jövedelemveszteség) megállapításánál figyelembe kell venni azt a jövőbeli változást is, amelynek meghatározott időpontban való bekövetkezésével már előre teljes bizonyossággal lehet számolni.

A keresetveszteség és a jövedelempótló járadék megállapításánál figyelemmel kell lenni a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának 35., 45. és 46. számú állásfoglalásaira, valamint az 1/2006. (V.22.) PK véleményben írtakra, azaz a baleseti járadék alapjául szolgáló átlagkereset meghatározásánál a keresetet (jövedelmet) a nyugdíjjárulék mellett a magán-nyugdíjpénztári járulékkal és tagdíjjal, az egészségbiztosítási járulékkal és a munkavállalói járulékkal csökkentett összeggel kell figyelembe venni. A baleseti járadék kiszámításánál figyelembe kell venni azt a társadalombiztosítási ellátást, amelyre való jogosultság a káreseménnyel összefügg. Tekintettel arra, hogy a baleseti járadék személyi jövedelemadó köteles bevételnek minősül, ezért a járadék alapjául szolgáló valamennyi összeget bruttósított számítással kell figyelembe venni.

A felperes másodállásból származó jövedelmét, amelytől a baleset miatt teljes egészében elesett, két tételben jelölte meg: hajóvezetői oktatási tevékenység + harmadkapitányként végzett hajózási tevékenység.

V.a)

A felperes keresetében állította, hogy a ... Kereskedelmi és Oktatási Központ Kft.-vel kötött megállapodás alapján évente 5 alkalommal, 7 napos időtartamban, napi 50.000 forint + ÁFA, azaz éves szinten 1.750.000 forint jövedelemre tett szert a balesetet megelőzően. Ezért a balesetet követő időszakra lejárt hátralék formájában, míg az ítélelhozataltól havi 145.833 forint járadék megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Az elsőfokú bíróság ítéletében rögzítette, hogy a felperes a Bi Vízügyi Rendszer Rendőrség Őrsparancsnokaként a vezénylést maga készítette, így ő maga tervezte és irányította a saját szolgálati idejének beosztását. Vezető állományú munkatársként egy hónapban akár „8 óra”, helyesen 8 nap alatt teljesíthette a kötelező szolgálati időt. A hosszú ideje végzett oktatási tevékenységet bizonyítottan látta a bíróság a Kodolányi János Főiskolával 2005. június 10. napján kötött megbízási szerződéssel. A balesetet megelőző évben, 2008-ban együttműködési megállapodást kötött a felperes a ... Kereskedelmi és Oktatási Központtal.

E megállapodást azonban nem csatolta, csupán a Kft. ügyvezetőjének 2011. március 8. napján kelt nyilatkozatát, miszerint a 2008. évben kötött együttműködési megállapodás alapján a felperes elméleti és gyakorlati oktatóként vett részt a társaság által szervezett hajóvezetői képzéseken. A társaság évente 5 tanfolyamot szervezett, egyenként 7 napos időtartamban. Az oktatói napi díj megállapodás szerint 50.000 forint + ÁFA volt.

E nyilatkozat alapján az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes oktatási tevékenységből származó másodállása elvesztése folytán 2009. és 2010. évben 1.426.250 - 1.426.250, 2011. évben 1.408.750, 2012. évben 1.426.250 forinttól esett el. 2012. évi jövedelme alapján számítottan 2013-ban az elmaradt jövedelme havi 118.854 forint volt. Ezért a 2009. januártól 2013. július 31-ig terjedő időszakra számított 6.519.478 forint megfizetésére kötelezte az alperest azzal, hogy 2013. augusztus 1-től a járadékfizetési kötelezettség havi összegét 118.854 forintban határozta meg. Ugyan a felperes előadta, hogy e másodállásból származó jövedelme után sem társadalombiztosítási járadékot sem személyi jövedelemadó nem fizetett, azonban a fent hivatkozott elveknek megfelelően, az 1997. évi LXXX. törvény 19.§-ában írtakat alkalmazva, az elsőfokú bíróság a társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettséget levonta az elérhető oktatási tevékenység díjából.

Az oktatási tevékenységből származó elmaradt jövedelemhátralék és járadékra kötelezés ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést. Fellebbezésében kiemelte, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által az elsőfokú bíróságnak megküldött adóbevallások szerint a felperesnek a balesete előtt kizárólag a magyarországi hivatásos szolgálati viszonyából volt bérjövedelme, ezért véleménye szerint a hajózási, oktatási tevékenységből elmaradt jövedelem nem állapítható meg.

Felhívta a figyelmet arra, hogy a felperes tényállítását a keresetlevélhez csatolt, az oktatásszervező ügyvezetőjétől származó nyilatkozat nem rendelkezik elég bizonyító erővel a baleset előtt a felperes által ténylegesen végzett oktatási tevékenységre és az abból származó jövedelem összegére.

Kifogásolta, hogy a felperes sem az együttműködési megállapodást nem csatolta, sem arra vonatkozó okiratot nem csatolt, hogy ténylegesen mikor, hány nap oktatási tevékenységet végzett, és annak ellenértékeként ténylegesen milyen összegű juttatásban részesült, azaz abból valójában mennyi jövedelme származott.

Hangsúlyozta továbbá, hogy a felperes elméleti oktatásra jelenleg is képes, ha a gyakorlati tevékenységek oktatására nem is.

Kizártnak tartotta, hogy évente milliós nagyságrendet meghaladó kifizetés történjen megbízási szerződés és kifizetést igazoló iratok hiányában.

Hangsúlyozta azt is, hogy az oktatói tevékenységet a munkáltató felé a felperesnek be kellett volna jelentenie.

A másodfokú bíróság osztotta e tekintetben az alperes aggályait, ezért a Pf.VI.20.530/2013/6. számú jegyzőkönyvbe foglaltan, a Pp.3.§-ának (3) bekezdése alapján tájékoztatta a felperest arról, őt terheli annak bizonyítása, hogy a ... Kereskedelmi és Oktatási Központ Kft.-vel a keresetlevél F/14. alatti melléklete szerint 2008-ban kötött együttműködési megállapodás alapján 2008-ban ténylegesen oktatási tevékenységet végzett, ennek ellenében részére a foglalkoztató kifizetést teljesített. Tájékoztatta arról is, hogy köteles bizonyítani a kifizetés összegét és az erre vonatkozó személyi jövedelemadó bevalláshoz a foglalkoztató által adott igazolást is csatolni. Felhívta egyúttal a felperest, hogy 15 napon belül terjessze elő bizonyítékait és bizonyítási indítványait.

Az ítéltábla felhívására a felperes a másodfokú eljárásban 7. sorszám alatt csatolta a 2008. január 1. napján kelt, a ... Kereskedelmi és Oktatási Központ Kft.-vel, mint megbízóval kötött megállapodást. Eszerint 2008. január 1-től kezdődően határozatlan időtartamra, napi 50.000 forint + ÁFA megbízási díj ellenében a megbízó megbízta a felperest a kedvtelési, hivatásos célú kishajó és vitorlás kishajó, szolgálati kishajó vezetői képzés és oktatás, valamint motoros- és vitorlášhajók kereskedelméhez kapcsolódó kishajó segítő szolgáltatással.

Csatolta emellett a felperes a 2008. május 14., június 11., július 15., augusztus 22., szeptember 16. napján kelt átvételi elismervényeket, melyben a 2008. május, június, július, augusztus és szeptember hónapokban tartott hajóvezetői oktatás díjaként havonta 350.000 forint díj átvételét ismerte el.

9. sorszám alatt csatolta továbbá a ... Kft. jelenlegi ügyvezetőjének 2014. március 5. napján kelt nyilatkozatát, melyben elismerte, hogy 2008. évben a felperes több alkalommal végzett a cég részére hajóvezetői, elméleti és gyakorlati oktatást, így 2008. május 7-13-ig, június 4-10-ig, július 2-8-ig, augusztus 13-19-ig és szeptember 10-16-ig. Az elvégzett munkáért díjazás járt, napi 50.000 forint. Ezek az összegek alkalmankénti kifizetése átvételi elismervényen történt. Az ügyvezető által az okiratra kézírással felvezetett nyilatkozat szerint a kifizetett összegek után jövedelemadó-előleg levonásra nem került.

Az alperes a felperes által csatolt okiratokra 11. sorszámú beadványában úgy nyilatkozott, hogy amennyiben a felperes és a ... Kft. közötti megbízási szerződés - ha az valóban 2008-ban került kiállításra -, csakúgy, mint a kifizetést igazoló átvételi elismervények már az elsőfokú eljárás során a felperes rendelkezésére álltak, ezért arra, mint új bizonyítékra a másodfokú eljárásban nem hivatkozhat. Ezzel az állásponttal a másodfokú bíróság nem értett egyet, hiszen a Pp.3.§-ának (3) bekezdése szerinti bizonyítási teherre vonatkozó tájékoztatási kötelezettség és a bizonyítékok csatolására vonatkozó felhívás csupán a másodfokú tárgyaláson

hangzott el, így e körben a Pp.235.§-a szerinti korlát nem érvényesül. A felperes tehát határidőn belül csatolta az oktatási tevékenységre vonatkozó okirati bizonyítékait. Ugyanakkor e bizonyítékokat az ítélet tábla az oktatási tevékenységből származó jövedelem igazolására elfogadni nem tudta.

A másodfokú bíróság a felperes által csatolt okirati bizonyítékokat nem találta alkalmasnak a bizonyítási kötelezettsége teljesítésére. A bizonyítandó tény fennálltát egyetlen olyan rendelkezésre bocsátott bizonyíték sem támasztja alá, melynek korabeli keletkezése hitelt érdemlő módon megállapítható lenne. A felperes által hivatkozott bizonyítékok bizonyító értékével kapcsolatos aggályokat erősíti az a körülmény, hogy a felperes a 2008. évi elsőfokú eljárás során beszerzett személyi jövedelemadó bevallásában nem szerepeltetett ilyen jövedelmet. Az egyéb kárigényei bizonyítékokkal való alátámasztottsága színvonalához képest az elsőfokú eljárásban csak egy magánokiratot csatolt, amely nyilvánvalóan alkalmatlan volt az általa állított tény bizonyítására; és nem érezte szükségét a jogviszony létrejöttének és teljesítésének egyértelmű bizonyítására, annak ellenére, hogy két jogi képviselővel járt el az eljárás során. Nem csatolta korábban azokat a magánokiratokat sem, amelyeket a másodfokú bíróság felhívására bemutatott, és amelyek természetesen már az elsőfokú eljárás során is rendelkezésére kellett, hogy álljanak.

Nyomatékos aggályokat kelt a másodfokú eljárásban becsatolt bizonyítékok bizonyító értéke tekintetében az a körülmény, hogy azok tartalmából kitűnően készpénzkifizetés útján jutott hozzá a felperes az állított jövedelméhez. Ugyanakkor az ilyen gazdasági eseményekhez a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 168.§-ának (1) bekezdése alapján - a 2008. májusi kiállításakor hatályos szöveg szerint - a készpénz kezeléséhez, más - jogszabály előírása alapján meghatározott - gazdasági eseményekhez kapcsolódó bizonylatokat (ide értve a számlát, az egyszerűsített számlát és a nyugtát is), továbbá minden olyan nyomtatványt, amelyet a nyomtatvány értékét meghaladó vagy a nyomtatványon szereplő névértéknek megfelelő ellenértéket kell fizetni, vagy amelynek az illetéktelen felhasználása visszaélésre adhat alkalmat, szigorú számadási kötelezettség alá kell vonni. Ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a szigorú számadási kötelezettség a bizonylatot, nyomtatványt kibocsátót terheli. A (3) bekezdés rögzíti, hogy a szigorú számadás alá vont bizonylatokról, nyomtatványokról a kezelésükkel megbízott vagy a kibocsátásukra jogosult személynek olyan nyilvántartást kell vezetni, amely biztosítja azok elszámoltatását. A 169.§ (1) bekezdése értelmében a gazdálkodó az üzleti évről készített beszámolót, valamint az azt alátámasztó leltárt, értékelést, főkönyvi kivonatot, továbbá a naplófőkönyvet vagy más, a törvény követelményeinek megfelelő nyilvántartást olvasható formában, legalább 10 évig köteles megőrizni. A (2) bekezdés szerint a könyvviteli elszámolást közvetlenül és közvetetten alátámasztó számviteli bizonylatot (ide értve a főkönyvi számlákat, az analitikus, illetve részletező nyilvántartásokat is) legalább 8 évig kell olvasható formában, a könyvelési feljegyzések hivatkozása alapján visszakereshető módon megőrizni. A

(3) bekezdés alapján a szigorú számadású bizonylatok rontott példányaira is vonatkozik a (2) bekezdés szerinti megőrzési kötelezettség.

A jelen esetben a bíróság felhívása ellenére a felperes nem csatolta az oktatási tevékenységhez tartozó, a számviteli törvény idézett rendelkezései szerinti szigorú számadási bizonylatot. Amennyiben a felperesnek adott példányt nem is őrizte meg a felperes, módja lett volna e megfelelő bizonyító erővel bíró okiratok beszerzésére a kifizetőtől, hiszen a szigorú számadási kötelezettségű bizonylat őrzésére előírt 8 év még nem telt el.

Hivatkozott ugyan a felperes a másodfokú eljárás során arra, hogy a kifizető szigorú számadási bizonylat kiállításával és annak megőrzésével kapcsolatos esetleges számviteli szabályszegése nem róható a felperes terhére. A másodfokú bíróság leszögezi ugyanakkor, hogy a kifizető esetleges számviteli szabályszegését nem is róta a felperes terhére. Ennek ellenére megállapította, hogy a felperes a bizonyítási kötelezettségét nem teljesítette, és a bizonyítatlanság következményeit a felperes köteles viselni a Pp.3.§-ának (3) bekezdése szerint. A bizonyítás sikertelenségének az eljárás keretein kívüli oka a bíróság bizonyítás mérlegelési tevékenységének körén kívül esik, azt a bíróság nem veheti figyelembe.

A fentiekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és az alperest az oktatási tevékenységből származó mellékjövedelem-hátralék és folyamatos járadékfizetési kötelezettség alól mentesítette.

V.b) Harmadkapitányi másodállásból származó jövedelem

A felperes keresetében kérte, hogy a H... Szolgáltató Kft. közvetítése révén a ci székhelyű M Holding Ltd. céggel 2009. január 1. napján kötött munkaszerződése alapján a nyári hónapok figyelmen kívül hagyásával, azaz évi 9 hónapra, havi 14 napra, napi 80 euró elmaradt jövedelem megfizetésére kötelezze a bíróság az alperest. 1/F/13. alatt csatolta a német nyelvű munkaszerződést és a H... Kft., mint közvetítő cég ügyvezetőjének a tájékoztatását a munkaviszonyról. Eszerint a D M és L (R) közötti folyamszakaszán üzemelő, a M D-C Kft. által üzemeltetett hajókon harmadkapitányi beosztásban, a munkaszerződésben szereplő 80 euró napidíjért, havi 2 hetes időtartamban számított a cég a felperes munkájára. A közvetítő a ci székhelyű M Holding Ltd. magyarországi képviselőjeként, mint magánközvetítő nyilatkozott. A felperes az elsőfokú eljárás során csatolta a munkaszerződés magyar nyelvű fordítását.

Csatolta továbbá a bankszámlakivonatát 44/F/3. alatt. Eszerint a M V... Bank Zrt.-nél a felperes nevében vezetett bankszámlára 2009. március 26-án a H... Kft. 1178,56 s frankot utalt 1,47319824 Euró/CHF árfolyamon számolva.

A felperes csatolta a H... Szolgáltató Kft. 2009. április 7. napján kiadott tájékoztatását arról, hogy a felperest a próbaidő lejártát követően a szerződés szerinti munkakör ellátásával továbbra is alkalmazták volna évi 10.080 euró munkabér mellett. A felperes a harmadkapitányi másodállásban 2009. január

hónapban 10 munkanapot teljesített ténylegesen a balesetet megelőzően. Ennek díjazása volt az 1.178,56 s frank.

A felperes az eljárás során úgy nyilatkozott, hogy a ci székhelyű cég alkalmazásában elért jövedelme után személyi jövedelemadó fizetési kötelezettsége Mon nem keletkezett a kétoldalú egyezmény alapján.

44/F/5. alatt csatolta a Bi Vízügyi Rendőrkapitányság S rendőr alezredes, rendőrségi főtanácsos, kapitányságvezető, H.L 2011. június 1. napján kelt tájékoztatását, miszerint a felperes a rendes szolgálati idején kívül hajózási engedéllyel rendelkező társaságoknál a munkáltató felé előírt bejelentési kötelezettségét teljesítve, engedéllyel hajózott. Behajózásait igazoltan, munkakörének vezényléses munkaidőben történő ellátása mellett végezte.

Az elsőfokú bíróság beszerezte 51. sorszám alatt a S Rendőr-főkapitányság Gazdasági Főigazgatóság Közgazdasági Osztályának tájékoztatását, amely szerint a 2009-től a M Holding Ltd. munkáltatónál történt egyéb munkavégzésről nem volt tudomása a S RK-nak. Erre a tevékenységre a dolgozó külön kérelmet nem nyújtott be.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a másodállásból származó elmaradt jövedelemként a M Holding Ltd. céggel kötött munkaszerződés alapján 2009. január-február-március hónapokra, mindösszesen 31 munkanapra, napi 80 euró, azaz 2.560 euró megfizetésére kötelezte az alperest. Arra a következtetésre jutott a munkaszerződés 3. pontjának értelmezésével, hogy kizárólag a próbaidő időtartamára jött létre a szerződés, határozatlan idejű munkaviszonnyá csak akkor alakult volna át, ha a munkavégzés a próbaidő lejártát követően folytatódik. E feltétel pedig nem valósult meg.

Ugyanakkor elfogadta az elsőfokú bíróság a felperes személyi jövedelemadó mentességével kapcsolatos érvelését: a M Népköztársaság Kormánya és a Ci Köztársaság Kormánya között Ben, 1981. november 30. napján aláírt jövedelem- és vagyonadók területén a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmény kihirdetését tartalmazó, 82/1982. (XII.29.) MT számú rendelet adózási szabályai és az egyezmény 2., 15. és 25. cikke értelmében a felperest illető munkabér a C Köztársaságban adóztatható. Ezért a napi 80 euró munkabérből a nyugdíj, magánnyugdíj, egészségbiztosítás és munkavállalói járulékot nem vonta le. Úgy ítélte meg, hogy e jövedelem nem minősül járulékalapot képező jövedelemnek. Ezért a teljes összeg 2.560 euró és kamatai megfizetésére kötelezte az alperest.

E rendelkezéssel szemben mindkét fél fellebbezést nyújtott be. A felperes az elsőfokú ítélet megváltoztatását, és ebben körben az alperes marasztalásának felemelését kérte. Arra hivatkozott, hogy a munkaszerződése a próbaidő után is fennmaradt volna, kizárólag a baleset bekövetkezte miatt maradt el a további munkavégzése. Ekként évi 820 euró jövedelemtől esett el, melyet az ítélethozatalig hátralékként egy összegben, a jövőre nézve pedig járadék formájában kért megállapítani. Hivatkozott arra, hogy az 1/F/13. számú nyilatkozatból kiderült, hogy

a cég a munkájára számított, a felperes pedig alappal számolt e másodállásból elérhető jövedelemmel.

Az alperes álláspontja szerint a próbaidő időtartamára sem lehetett volna megállapítani, hogy a felperes elmaradt jövedelemre jogosult, ezért marasztalásának mellőzését kérte. Hangsúlyozta, hogy nem volt parancsnoki engedélye a felperesnek a másodállásban végzett, a ci székhelyű M Ltd. alkalmazásában harmadkapitányi munkakörre. Továbbá a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (Hszt.) 65.§-ának (2) bekezdése és 84.§-ának (2) bekezdése értelmében még engedély birtokában sem tudott volna hetente 48 óránál többet dolgozni készenléti beosztásban, amennyiben betartja a jogszabályi rendelkezéseket a vezénylésre vonatkozóan. Kizártnak tartotta, hogy a nyári hónapokon kívül havi 14 munkanapot másodállásban tudott volna teljesíteni a felperes.

Ezzel összefüggésben a felperes előadta, hogy nyári időszakban valóban nem tudott havi 14 nap másodállást vállalni, ilyenkor vízirendőrként többet dolgozott és előadta, hogy a törvényi rendelkezéseket a napi munkaidő maximumáról a nyári hónapokban nem tartotta be.

A dunai hajózással összefüggő, másodállásból származó jövedelem kapcsán az ítélet tábla a felperessel értett egyet abban a vitatott kérdésben, hogy az elmaradt jövedelem milyen időszakra merült fel. A Ptk.357.§-ának fentebb idézett (4) bekezdése értelmében a keresetvesztés (jövedelemkiesés) megállapításánál figyelembe kell venni azt a jövőbeli változást is, amelynek meghatározott időpontban való bekövetkezésével már előre teljes bizonyossággal lehet számolni. E rendelkezés tükrében - arra figyelemmel, hogy a felperes a közvetítő cég képviselőjének nyilatkozatával igazolta, hogy próbaidő után is számítottak munkájára - az ítélet tábla arra a következtetésre jutott, hogy a felperesnek a M Ltd. céggel kötött munkaszerződésből származó elmaradt jövedelme nem csak 2009. március hónap végéig merült fel, hanem az folyamatos lett volna. A munkaviszonynak a próbaidő utáni megszűnésével előre teljes bizonyossággal nem lehetett számolni. A peradatok éppen azt valószínűsítik, hogy a próbaidő után is tovább foglalkoztatták volna a felperest, kiemelkedő szakmai jártasságára és elismertségére figyelemmel.

A jövedelem elmaradása pedig egyértelműen a balesettel áll okozati összefüggésben, ezért annak megtérítésére az alperes köteles.

Rámutat ugyanakkor az ítélet tábla arra, hogy helytelenül érvelt a felperes a ci adózási szabályokkal, és tévesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor a felperes helytelen érvelését elfogadta. Az elsőfokú bíróság által is felhívott, a két ország közötti egyezmény 15. cikkének (1) bekezdése ugyanis azt tartalmazza, hogy a fizetés, a bér és más hasonló térítés, amelyet az egyik szerződő államban illetőséggel bíró személy nem önálló munkáért kap, csak ebben az államban adóztatható, kivéve, ha a munkát a másik államban végzik. A felperes Mon bírt illetőséggel az egyezmény 4. cikkének (1) bekezdése alapján, hiszen a lakóhelye B, H út 18. szám volt. Mivel pedig a munkát nem Con, hanem a Dn végezte, Mtól Rig,

így **Mon** köteles a munkabérért adózni. A **ci** adózási szabályok tehát semmiképpen sem vonatkoztathatók rá.

A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 2.§-ának (4) bekezdése értelmében a belföldi illetőségű magánszemély adókötelezettsége az összes bevételére kiterjed (teljes körű adókötelezettség). A 2.§ (5) bekezdése alapján nemzetközi szerződés előírását kell alkalmazni, amennyiben törvénnyel vagy kormányrendelettel kihirdetett nemzetközi szerződés e törvénytől eltérő előírást tartalmaz. A fentiek szerint azonban a kétoldalú egyezmény ettől eltérő előírást nem tartalmaz.

A fizetendő nyugdíj- és egészségbiztosítási járulék mértékét a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (továbbiakban: Tbj.), valamint ennek végrehajtásáról szóló 195/1997. (XI.5.) kormányrendelet szabályozza. A Tbj. 19.§-ának (2) bekezdése szerinti nyugdíjjárulék és a (2) bekezdése szerinti egészségbiztosítási járulék alapja a 24.§ (1) bekezdése szerinti társadalombiztosítási járulék alapját képező - Tbj.4.§ k. pont szerinti - jövedelem. A Tbj.4.§ k. pontja alapján a járulékalapot képező jövedelem az Szja tv. szerinti, az összevont adóalapba tartozó, az önálló és nem önálló tevékenységből származó bevételnek azon része, amelyet az adóelőleg számításánál jövedelemként figyelembe kell venni.

Az egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CLVI. törvény 453.§-ának (1) bekezdése, 454.§-ának (1) bekezdés *a*) pontja, (2) és (3) bekezdése alkalmazásában, ha a külföldi vállalkozás a járulék és szociális hozzájárulási adókötelezettség teljesítésére nem rendelkezik képviselővel (fióktelep, pénzügyi képviselő), és foglalkoztatóként történő bejelentkezését is elmulasztja, akkor az általa foglalkoztatott természetes személy biztosításával összefüggő bejelentési, járulékfizetési, szociális hozzájárulási, adófizetési és bevallási kötelezettségeket a foglalkoztatott teljesíti, és viseli a kötelezettségek elmulasztása miatti jogkövetkezményeket.

A fentiekből következően a káresemény hiányában a felperes hozzájutott volna a **M** Holding Ltd. céggel kötött munkaszerződés alapján a baleset napjától kezdődően a munkaszerződés szerint - a nyári hónapok kivételével - havi 14 nap, azaz évi 9 hónapra napi 80 euró munkabérhez, amelyet azonban csökkenteni kell a nyugdíj, magánnyugdíj, egészségbiztosítási és munkavállalói járulékkal.

A felperes harmadkapitányként végzett másodállásából származó elmaradt jövedelme a következő módon számítandó:

A felperes napi 80 eurót keresett volna havi 14 nap munkával, évi 9 hónap munkavégzéssel (80 euró x 14 nap x 9 hó : 12 =) 840 euró/hó. A felperes azonban kereseti kérelmében és a fellebbezésében is 820 euró/hó járadékot kért, ez kereseti kérelmének korlátja, ezért a másodfokú bíróság 820 euró elmaradt jövedelemmel számolt havonta.

A fent kifejtettek szerint ezt a havi jövedelmet a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 19.§-a és a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény 41.§-a értelmében 2009. évben írt társadalombiztosítási járulékokkal csökkenteni kell. 2009. évben a munkavállaló által fizetendő munkavállalói járulék 1,5 % volt, a társadalombiztosítási nyugdíj járulék 9,5 % és az egészségbiztosítási járulék 6 % volt, amely összesen 17 %-ot tett ki. A havi jövedelem társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összege tehát $(820 \times 0,83 =) 680,6$ euró volt 2009. évben.

A felperes a kárigényének kielégítését Euró pénznemben kérte. Ez azonban sem a károkozás, sem a kár bekövetkezésének, sem a peres felek honosságának helye szerint nem minősül hivatalos fizetőeszköznek. Nincs jogszabályi alapja az alperes idegen pénznemben történő teljesítésre kötelezésének, nem kényszeríthető devizaműveletek végrehajtására is a kárfelelőssége körében. Ezért a másodfokú bíróság a külföldi pénznemben elmaradt jövedelem mindenkor aktuális forint-egyenértékének megtérítésére kötelezte az alperest.

A fizetés általában a teljesítést követő hónap 5. napján esedékes, ezért az e napra eső MNB deviza középárfolyamon számolt forint egyenértéket vette alapul az ítélőtábla az elmaradt hátralékos jövedelem megállapításakor.

2009. január hónapban további 4 napot dolgozhatott volna a felperes, ha a baleset nem következik be. 2009. január hónapra esedékes munkabére így: $680,6 : 14 \times 4 = 195,45$ euró. Ennek a 2009. február 5. napján érvényes deviza középárfolyammal számolt forint egyenértéke $(195,45 \times 296,44 =) 57.939$ forint volt.

A 2009. februári munkabére 2009. március 5-én lett volna esedékes, a fent írtak szerint a társadalombiztosítási járulékkal csökkentett összegben, 680,6 euró mértékben. A 2009. március 5. napján az euró MNB honlapján közzétett deviza középárfolyama 309,54 forint volt. Ekként 2009. március 5-én a felperes 210.673 forint munkabérre lett volna jogosult.

A fenti gondolatmenetet követve a felperes 2009. április 5-én 199.300 forint, 2009. május 5-én 193.461 forint, 2009. június 5-én 196.285 forint, 2009. július 5-én 186.723 forint, 2009. augusztus 5-én 181.632 forint, 2009. szeptember 5-én 185.212 forint, 2009. október 5-én 181.979 forint, 2009. november 5-én 188.642 forint, míg 2009. december 5-én 183.388 forint munkabérre lett volna jogosult. Ekként a felperes 2009. évben esedékes, másodállásból származó elmaradt jövedelme összesen: 1.965.234 forint volt.

2010. évben a társadalombiztosítási járulékok mértéke összesen 17 % volt (nyugdíj járulék 9,5 %, míg az egészségbiztosítási és munkaerő-piaci járulék együtt 7,5 %). A havi 820 eurónak a járulékokkal csökkentett összege 680,6 euró volt 2010. évben is havonta. A fent írtak szerinti számítási módot követve, az MNB euró deviza középárfolyamának mértéke alapján számolva minden hónap 5-i esedékességgel, 2010. évben a felperes elmaradt jövedelme: 2.257.409 forint volt.

2011. évben a társadalombiztosítási nyugdíj járulék 10 % volt, míg az egészségbiztosítási és munkaerő-piaci járulék 7,5 % volt, azaz 2011. évben a havi jövedelmet 17,5 %-kal kell csökkenteni. Így egy hónapban a felperes elmaradt jövedelemként figyelembe vehető jövedelme: $(820 \times 0,825 =) 676,5$ euró volt.

A fenti logika mentén a felperes 2011. évben esedékes, elmaradt munkabére, figyelemmel minden hónap 5. napján érvényes, MNB által közzétett deviza középárfolyammal számolt forint egyenértékekre és arra a tényre, hogy 2011. januárban a felperes még a 2010. decemberében esedékes munkabérét kapta meg - amelyre a társadalombiztosítási járulék mértéke nem 17,5 %, hanem csak 17 % volt -, a felperes elmaradt jövedelme 2011. évre esedékesen: 2.257.143 forint volt.

2012. évben a nyugdíj járulék 10 %, míg az egészségbiztosítási és munkaerő-piaci járulék 8,5 % volt. Ekként a 2012. évi jövedelemből 18,5 % társadalombiztosítási járulékot kell levonni, és havi $(820 \times 0,815 =) 668,3$ eurót keresett volna társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett összegben a felperes 2012. évre esedékesen. Ennek alapján a felperes 2012. évben esedékes, elmaradt jövedelme az MNB minden hónap 5. napján érvényes deviza középárfolyamával számolva, figyelemmel arra, hogy 2012. január 5-én a felperes 2011. december havi jövedelmére lett volna jogosult: 2.334.700 forint volt.

2013. évben a társadalombiztosítási járulékok mértéke nem változott. 10 % volt a nyugdíj járulék, 8,5 % az egészségbiztosítási, valamint munkavállalói járulék, azaz $(820 \text{ euró havi jövedelmet } 0,815 \text{ szorozva } =) 668,3$ euró elmaradt jövedelmet kell havonta figyelembe venni a felperes javára. Az eddigi számítási módszert alkalmazva a felperes 2012. december hónaptól 2013. július hónapig teljesítendő munkavégzés után járó, társadalombiztosítási járulékokkal csökkentett, minden hónap 5. napján érvényes deviza középárfolyamon számolt munkabér összege 1.581.011 forint volt.

Ekként a felperes elmaradt jövedelme 2009. január 22-től 2013. július 31-ig bezárólag: 10.395.497 forint. A másodfokú bíróság ezért elmaradt jövedelemként 10.395.497 forint hátralék megfizetésére kötelezte az alperest a 2013. július 31-ig tartó időszakra, az elsőfokú ítélet meghozataláig. Kötelezte továbbá 2013. augusztus 1-től kezdődően minden hónap 5. napjáig a 2012. évi elmaradt jövedelem alapján 668,5 euró kifizetési MNB deviza középárfolyamon számított forint egyenértékének megfizetésére.

VI. Nem vagyoni kártérítés

A felperes módosított keresetében az őt ért hátrányok és fájdalom kompenzálására 13.000.000 forint kártérítést állított elfogadhatónak, melybe beszámítva az alperes korábbi 1.000.000 forintos teljesítését, további 12.000.000 forintot követelt a perben. Ebből az elsőfokú bíróság az alperesi teljesítésen felül további 8.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte az alperest. Figyelembe vette, hogy a felperes össz-szervezeti egészségkárosodása 34 % és a baleseti eredetű munkaképesség-csökkenése 42 %. Tekintettel volt arra, hogy a felperes a baleset

miatt feladni kényszerült hivatását, a fegyveres testületi közösséghez tartozását, a szenvedéllyel űzött hobbijait, a hajóvezetést és a fizikai próbatétellel járó szabadidő tevékenységeket. Értékelte azt is, hogy a felperesnek a családon belül elfoglalt helyzete megváltozott, gyermekével, házastársával való kapcsolata negatívan módosult. Újabb gyermek vállalását feladta. Figyelemmel volt a pszichológus szakértői véleményre, miszerint a felperes önértékelése csorbult, pszichés teherként éli meg, hogy családtagjai már nem tudnak rá támaszkodni, kiszolgáltatott helyzetbe került. A 2009. évi káridőponti értékviszonyok mellett mindösszesen 9.000.000 forint nem vagyoni kártérítést talált alkalmasnak az elsőfokú bíróság a károk kiküszöbölésére a felperes egészséghez, testi épséghez fűződő személyiségi joga sérülése miatt, melyből nem térült meg 8.000.000 forint.

Az elsőfokú ítélet rendelkezésével szemben előterjesztett fellebbezésében a felperes a nem vagyoni kártérítés összegét mindösszesen 12.000.000 forintra kérte felemelni, azaz az alperes teljesítésének beszámítása után további 11.000.000 forintra tartott igényt. Hangsúlyozta, hogy a baleset óta eltelt hosszú idő fizikailag és lelkileg meggyötörte. Álláspontja szerint az előre látható további hátrányok mérlegelése nélkül ez önmagában is megalapozza a nem vagyoni kártérítés összegének felemelését. Hivatkozott e körben a kialakult bírói gyakorlatra is.

Az alperes fellebbezésében az ítélet szerinti, nem vagyoni kártérítésre vonatkozó marasztalását 5.000.000 forintra kérte leszállítani, részletes indokolás nélkül.

Az ítéltábla azonban szintén megfelelőnek találta a nem vagyoni kártérítés elsőfokú bíróság által megállapított összegét. A felperest ért nem vagyoni hátrányok kompenzálásához 9.000.000 forint kártérítés indokolt és szükséges, amelyből 1.000.000 forintot az alperes már teljesített, így további 8.000.000 forinttal tartozik a felperes felé. Kétségtelen tény, hogy a nem vagyoni károk vagyoni mércével mérhetetlenek, és a cél az elszenvedett sérelem hozzávetőleges kiegyensúlyozása. Nem hagyható azonban figyelmen kívül a jogsértés súlya, a felróhatóság mértéke, s a jogsértésnek a sértettre gyakorolt hatása. A kártérítés összegszerűségének megállapítása az egyedi konkrét tényállás elbírálása alapján lehetséges, csakis az ügyben eljáró bíróság jogalkalmazási tevékenységére tartozik, mivel minden eset különböző (34/1992. (VI.1.) AB határozat, BDT2011.2576., BDT2010.2296., BDT2009.2006.). Mérlegelve az eset egyedi körülményeit, azaz azt a tényt, hogy a felperesen hat műtétet végeztek, emiatt nyilvánvalóan testi és lelki gyötrelmeket kellett kiállnia, a korábban sportos, aktív, fizikai kihívásokat kereső felperes kiszolgáltatottá vált, és maradandó egészségkárosodást szenvedett, önmaga is több tekintetben segítségre szorul, és hosszú távon akár a rosszabbodás is valószínűsíthető. Ugyanakkor a káridőponti értékviszonyokat is mérlegelve nem látott lehetőséget az ítéltábla az első fokon megítélt nem vagyoni kártérítés összegének felemelésére a felperes házastársának tanúvallomása és a perben beszerezett, egyesített igazságügyi orvosszakértői és pszichológus szakértői vélemény tükrében. Az elszenvedett súlyos sérülések és az azokkal járó hátrányok pedig nem teszik lehetővé a nem vagyoni kártérítés összegének mérséklését.

VII. Gyógyászati segédeszközök és térdhajlító gép bérlete

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét teljesítve kötelezte az alperest a felperes sérüléseivel okozati összefüggésben felmerült felfekvés elleni matrac, ágytál, járókeret, bot, szobakerékpár, valamint a passzív térdhajlító gép bérleti díjának megfizetésére. Az ápolási rászorultság időszakával egyező időtartamra, az igazságügyi orvosszakértői véleményre és a csatolt bérleti szerződésekre és számlákra figyelemmel megállapította, hogy 2009. február 1-től 2009. szeptember 30-ig a felperesnek 240.000 forint bérleti díj kiadása keletkezett a matrac, ágytál, járókeret, botok, szobakerékpár használatával összefüggésben. A csatolt bérleti szerződés alapján az eszközök havi bérleti díja 30.000 forint volt.

Az igazságügyi orvosszakértői vélemény szerint a passzív térdhajlító gép igénybevétele is a baleseti sérüléssel okozati összefüggésben indokoltnak tekinthető. A két műtéti sorozatra külön-külön bérelt térdhajlító gépet a felperes. A 2009. szeptember 29. napján kelt számla szerint 267.500 forint, majd 2011. október 6-tól november 24-ig és 2012. február 27-től március 18-ig további 102.000 forint bérleti díj költsége merült fel a csatolt szerződések szerint. A felperes kezelőorvosa a velőűrszeget eltávolító műtétet követően gyógytornát javasolt számára otthonába bocsátásakor. A térdhajlító gépet az igazságügyi szakértői véleményre tekintettel a 2011. és 2012-es évi műtétek után is alappal vette ismételten igénybe a felperes a törvénytörvény szerinti álláspontja szerint.

A gyógyászati eszközök és a térdhajlító gép megítélt bérleti díját az alperes kifogásolta fellebbezésében. Állította, hogy a társadalombiztosítás általi megtérítésének feltételei fennálltak a kötelező egészségbiztosításról szóló 1997. évi LXXXIII. törvény 54.§-ának (1) bekezdése és 65.§-ának (2) bekezdése alapján. A pert megelőző kárrendezési eljárás során az alperes már felhívta a felperest, igazolja, hogy a gyógyászati eszközök társadalombiztosítási támogatását igénybe vette és azt elutasították. Kifogásolta azt is, hogy az orvosi indikációra kizárólag a 2009. évi műtétet követő időszakra volt orvosszakértői vélemény.

Az ítélet táblája álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete a gyógyászati segédeszközök és térdhajlító gép vonatkozásában nem volt alapos annyiban, hogy nem vizsgálta az elsőfokú bíróság ezen eszközök társadalombiztosítási támogatottságát, annak ellenére, hogy arra már az elsőfokú eljárás során hivatkozott az alperes. Ezért az ítélet táblája a másodfokú eljárás során a Pp.3.§-ának (3) bekezdését alkalmazva tájékoztatta a felperest arról, őt terheli annak bizonyítása, hogy ezen eszközök társadalombiztosítási támogatását igényelte, de kérelmét elutasították.

A másodfokú eljárás során a felperes 10. sorszám alatt csatolta az Országos Egészségbiztosítási Pénztárnak a kérdésére adott válaszát. Eszerint az 1997. évi LXXXIII. törvény 54.§-a és 65.§-ának (2) bekezdése alapján, amennyiben társadalombiztosítási támogatással rendelhető gyógyászati segédeszköznek minősülő eszközök nem kerültek orvos által vényre felírásra, az egészségbiztosító felé nem érvényesíthető a térítési díj visszafizetése, akár üzemi balesetről van szó,

akár nem. Ugyanakkor az OEP tájékoztatása azt is tartalmazta, hogy a megkeresésben felsorolt, a per tárgyát képező eszközök közül a járókeret, a bot és a felfekvés elleni matrac minősül gyógyászati segédeszköznek, a többi eszköz nem. Ezért a többi eszköz nem is részesülne támogatásban, és üzemi baleset esetén sem rendelhetők. Erre tekintettel az alperes fellebbezése nem volt alapos ebben a körben.

Az igazságügyi orvosszakértői vélemény indokoltnak tekintette a felperes keresetében megjelölt gyógyászati segédeszközök igénybevételét a felperes gyógyulásához, azt a balesettel okozati összefüggésbe hozta. A felfekvés elleni matrac, ágytál, járókeret, botok és szobakerékpár bérleti díja mindösszesen 240.000 forint volt 2009. február 1-től szeptember 30-ig terjedően. Az orvosszakértői vélemény alapján a passzív térdhajlító gép használata is indokolt volt minden felperes által a kereseti kérelmében megjelölt időszakra. Igaz ez akkor is, ha az orvosszakértő a véleményét a két utolsó műtétet megelőzően adta. A véleményből és a 2011-2012. évi zárójelentéseken feltüntetett orvosi javaslatból egyértelműen lehetett következtetni arra - ahogy azt az elsőfokú bíróság megtette -, hogy a 2011. és 2012. évi, altatásban végzett műtéteket követően is szükség volt a térdhajlító gép otthoni használatára, gyógytorna keretében.

Az egyértelműen az Országos Egészségbiztosítási Pénztár által nem támogatott eszközök (szobakerékpár, térdhajlító gép) bérleti díjához képest a támogatott eszközök (járókeret, járóbot, matrac) díja az együttes díjhoz képest elenyészőnek tekinthető, emellett a számlával igazolt 240.000 forintos bérleti díjon belül a támogatott eszközök díja nem különíthető el. Tekintettel az ezekre eső részösszegnek az egészhez viszonyított csekélyebb voltára, az ítéltábla eltekintett az OEP támogatás igénybevételének hiányától a támogatható eszközökre.

VIII. Si győgyapucs

A törvényszék alaposnak találta, és megítélte a felperesnek a s gyógykezelés időtartama alatt, 2010. december 2-án számlával alátámasztva vásárolt győgyapucs 404 s frank összegű költségét, melynek forint egyenértéke 83.800 forint volt. Ezt a tételt az alperes találta sérelmesnek, azzal szemben fellebbezést terjesztett elő, annak mellőzését kérte, e körben indokolást nem adott elő.

A felperes személyes nyilatkozatában, melyet házastársa tanúvallomása alátámasztott, előadta, hogy a hazai győgycipők nem kényelmesek, nem esztétikusak, azokat viselni nem szereti. Ezzel szemben Sban gyógykezelése során személyre szabottan, számítógépes program alkalmazásával készítették részére győgyapucst, amelynek viselése kényelmes és kinézetre is esztétikus. Emellett sportcipőkhöz külön betétet csináltatott, amelyek árát jelen perben nem érvényesítette. Az alperes a peren kívüli eljárás során 10.000 forint összegben térítette meg egy pár Mon vásárolt győgycipő árát.

A másodfokú bíróság határozott meggyőződése szerint az a tény, hogy a baleset óta eltelt 5 év során a felperes 2 gyógylábbeli árát érvényesítette az alperessel szemben önmérsékletre utal. Erre is figyelemmel volt, amikor elfogadta a felperes szubjektív érzetét arra vonatkozóan, a hazai gyártású, OEP által támogatott gyógylábbelik nem kényelmesek számára. Az pedig köztudomású tényként kezelhető, hogy nem is esztétikusak - figyelembe véve a felperes korábbi sportos, aktív életét. Annak hangsúlyozása mellett, hogy a Ptk.340.§-a alapján a felperest terheli kárenyhítési kötelezettség, mégis arra a következtetésre jutott a bíróság, hogy a felperes egy pár egyedi gyártású, számára kényelmes és esztétikus - bár nem vitásan a hazai viszonyok között nem olcsó - győgyapucs iránti igénye nem eltűzött. Ebben a körben utal a másodfokú bíróság arra, hogy a felperest a kárenyhítési kötelezettség körében sem terheli olyan kötelezettség, hogy a legolcsóbb, általa nem szívesen hordott gyógylábbelit viselje.

IX. Si gyógykezelés

Az elsőfokú bíróság kötelezte ítéletében az alperest, hogy fizesse meg a felperesnek a négy alkalommal történő Sba utazás költségét, melyet a legolcsóbb utazási formában, repülőgéppel történő utazásra, mindösszesen 109.600 forintban állapított meg. Kötelezte továbbá, hogy fizesse meg a felperes számlával igazolt, 2009. október 23-tól 30-ig, 2009. november 24-től december 4-ig, 2010. október 6-tól 22-ig, 2010. december 3-tól 17-ig terjedő időszakban nyújtott 23 kezelés 3.220 s frank összegű, forintra átszámítva 597.632 forint költségét. A felperes házastársának tanúvallomása és a felperes előadása alapján arra a következtetésre jutott az elsőfokú bíróság, hogy a felperes által Sban igénybe vett osteopath kezelés - manuálterápia és gépi kezelés -, amelynek hatására a felperes lábának mozgása javult, indokolt volt, és itthon nem volt elérhető. Ugyan az igazságügyi orvosszakértő véleményében állította, hogy Mon azonos terápia igénybe vehető, azonban felhívás ellenére ilyen kezelést nyújtó helyet, intézetet, terapeutát nem nevezett meg. Mindemellett rögzítette a törvényszék, hogy az igazságügyi szakértői vélemény alapján a hazai manuálterápiás kezeléseket a társadalombiztosítás sem támogatja.

Mivel az elsőfokú bíróság ítéleti rendelkezését az alperes megfellebbezte, és fellebbezését kifejezetten azzal indokolta, hogy a felperes által Sban igénybe vett kezelés itthon is elérhető, azonban erre peradat, konkrét bizonyíték nem volt, ezért a másodfokú eljárás során az ítéltábla részbizonyítást rendelt el. A Pp.3.§-ának (3) bekezdése alapján tájékoztatta az alperest, őt terheli annak bizonyítása, hogy a felperes si gyógykezelésével egyenértékű egészségügyi szolgáltatás igénybevételére belföldön is lehetőség volt alacsonyabb költségen. Ennek bizonyítása esetén a belföldön felmerülő költség összegének bizonyítására is köteles volt az alperes.

Tényállításának alátámasztására az alperes a másodfokú eljárás során 8. sorszám alatt csatolta dr. S.G, peren kívül felkért igazságügyi orvosszakértő rövid összegző véleményét, az ahhoz csatolt internetes keresőprogram eredményeivel. Eszerint a s kezelés vonatkozásában semmiféle dokumentum nem került dr. S.G szakértő

részére megküldésre, így arra vonatkozóan érdemi megállapítást nem tudott tenni. Az osteopathiával kapcsolatosan leszögezte, hogy önálló jelentése bármely eredetű csontbetegség. A módszer gyakorlói a hagyományos orvostudomány alkalmazása mellett fizikai kezeléseket, csontkovács módszereket, ún. manuálterápiát alkalmaznak. Hazánkban az orvosi végzettséggel nem rendelkező személyek tevékenysége leginkább a „túrt” kategóriába esik. Ilyen végzettséggel orvosokat is lehet találni országszerte, pl. dr. K.Gt, akinek megadta a telefonos és elektronikus elérhetőségét. Hozzátette, hogy az európai orvoslásban az osteopathia a csontanyagcsere zavart jelöli meg a betegség hátterének. Kifejtette, hogy az osteopathia funkciócsökkenések a hazánkban az OEP által támogatott eljárásokkal kezelhetők, gyógytornával, fizioterápiás kezelésekkal, gyógyfürdővel, reumatológus szakorvos javaslata szükséges hozzá. Hazánkban manuálterápiát folytató orvosok csak előzetes, hagyományos vizsgálati leletek birtokában végezhetnek beavatkozást, OEP térítés nélkül. A nem orvos végzettségű csontkovácsok gyakran 1-2 hetes tanfolyamon szereznek „diplomát”, amelynek birtokában gyógyító tevékenységet végeznek, amellyel súlyos kárt is okozhatnak. Szakvéleményéhez mellékelte 33 manuálterápiát kínáló rendelő elérhetőségét és árlistáját, a keresés és kinyomtatás dátuma 2014. március 14. volt.

A fentiek alapján az alperes fenntartotta, hogy az internetes hirdetések igazolják, miszerint osteopathiás kezeléseket nagy számban kínálnak orvosok, illetve nem orvosok hazánkban. Az árak alkalmanként 4-8.000 forint szóródnak, bérlet esetén alkalmanként 5-6.000 forint között van. Emiatt a felperes s kezelését indokolatlannak tartotta.

Az ítélet tábla azonban az alperes által benyújtott bizonyítékokat tényállítása alátámasztására alkalmatlannak találta. Arra a következtetésre jutott, hogy az alperes nem teljesítette a bizonyítási kötelezettségét. Az alperes csak általánosságban csatolt, internetes keresőprogrammal elérhető keresési eredményeket, az általa felkért orvosszakértő pedig a felperes által igénybe vett tényleges kezelés ismeretének hiányában, általánosságban nyilatkozott. Az internetes keresőprogramok eredményéhez csatolt orvosszakmai véleménnyel együtt sem állapítható meg az alperes érdekkörébe tartozó bizonyítandó tény fennállta. Maradéktalanul egyetértett e tekintetben a másodfokú bíróság a felperes észrevételével, miszerint az alperes által csatolt igazolások nem támasztották alá, hogy a s gyógykezeléssel egyenértékű kezelés belföldön is igénybe vehető lett volna 2009. és 2010. években, és azoknak mennyi volt a költsége, illetve azok költsége alacsonyabb volt a felperes által számlával igazolt díjnál.

A felperes az elsőfokú eljárás során előadta, majd a fellebbezési eljárásban 9. sorszám alatt megismételte, hogy az általa igénybe vett kezelés Sban a térde speciális géppel történő bemozgatását jelentette. Az alperes által a másodfokú eljárásban rendelkezésre bocsátott adatokból nem tűnik ki, hogy a hivatkozott manuálterápiás, illetőleg osteopath kezelések során bármiféle térdhajlító gép alkalmazására került volna sor. Ezért azt nem lehetett megállapítani, hogy a felperes s gyógykezelést indokolatlanul vette volna igénybe. Az ezzel ellentétes

tényállítást az alperes nem bizonyította. A felperes pedig becsatolta a s osteopath végzettségének igazolását, amely szerint 5 évig tanulta a szakmáját.

A s gyógykezeléssel egyenértékű, 2009. évben elérhető magyarországi kezelésre és annak árára vonatkozó bizonyítékot nem terjesztett elő az alperes. Fellebbezése ezért alaptalan volt.

X. Gyógyhatású készítmények

Az elsőfokú bíróság helyt adott a felperes kereseti kérelmének, és kötelezte az alperest a számlával igazolt, a baleseti sérülést ellátó műtéti időszakra, a fekvőbeteg állapot idejére a F... Kft., a T... Kft. és a F..G.. Kft. forgalmazóktól vásárolt fájdalomcsillapító krémek, sebgyógyulást segítő, ízületi, folyadékpótló, csontgyógyulást segítő, kalciumtartalmú, immunerősítő gyógyszerek, gyógyhatású készítmények 2009. február-májusig 211.628 forint vételára megfizetésére. A gyógyszerári számlák és nyugták alapján a felperes emellett havonta változó áron vásárolt gyógyszereket és vitaminkészítményeket, amelynek havi átlagköltségét 3.500 forintban állapította meg az elsőfokú bíróság. Mivel a gyógyhatású készítményeket orvosi javaslatra vette a felperes, ezért alaptalannak ítélte az alperes hivatkozását a tekintetben, hogy kárenyhítési kötelezettségét megszegte a felperes, amikor a társadalombiztosítási támogatást nem vette igénybe e szerekre. A baleset napjától 2013. július 31-ig az alperes 34.759 forintos teljesítését elszámolva a felperes gyógyszerköltségben megjelölt kárát 365.869 forintban állapította meg az elsőfokú bíróság. Gyógyszerköltség járadék címén pedig 2013. augusztus 1-től havi 3.500 forint megfizetésére kötelezte az alperest.

E kötelezéssel szemben az alperes nyújtott be fellebbezést, amelyben az ítélet megváltoztatását és a kötelezés mellőzését kérte.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a törvényszék helyesen járt el a gyógyszerek, gyógyhatású készítmények szükségessége, ára és megítélése során. Az alperes fellebbezése alaptalan.

Kiemeli az ítéletábra, hogy az orvosszakértői vélemény szerint gyógyszerek, gyógyhatású készítmények felírása, illetve javaslata a kezelő orvos kompetenciájába tartozik, az pedig, hogy ténylegesen milyen gyógyszert és gyógyhatású készítményt vásárolt a felperes, ténykérdés. A felperes havi 50.950 forintos járadékigényét az orvosszakértő alaptalannak tartotta. Úgy nyilatkozott, hogy a felperes jelenleg gyógyszereket nem szed. Ezt azonban cáfolták a felperes által becsatolt vények. A keresetlevélhez F/8. alatt csatolt orvosi vények a gyógyszerköltségeket tartalmazták, míg az 1/F/9. alatt csatolt orvosi javaslat szerint dr. G.G orvos igazolta, hogy a felperes részére a csontgyógyuláshoz a kalcium elengedhetetlen (2009. október 26-i igazolás). A 2009. november 4-i igazolás szerint a felperes részére immunerősítő gyógyszerek szedése szükséges a gyógyulás eléréséhez. A kezelőorvos és az orvosszakértő véleményének egybevetésével így helyesen jutott az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy a gyógyszerek és gyógyhatású készítmények szedése indokolt volt, bármilyen forgalmazótól vásárolta is a felperes.

XI. Tüzelő költsége

Az elsőfokú bíróság évi 80.000, azaz havi 6.667 forint összegű járadék megfizetésére kötelezte az alperest tüzelő többletköltség címén 2013. augusztus 1-től. A lejárt hátralékot 286.669 forintban határozta meg 2010-2011-2012. évekre, 2013. július 31-ig bezárólag. Ezt az ítéleti rendelkezést az alperes fellebbezte meg, annak mellőzését kérte arra hivatkozva, a felperes nem bizonyította, hogy a jövőre nézve minden évben lehetősége lenne ingyenes fagyűjtésre, ezért 2010. évtől - álláspontja szerint - a lejárt és folyamatos járadék megítélése alaptalan volt.

Az ítéltábla osztotta a törvényszék véleményét a tüzelő költségére vonatkozóan. A felperes csatolta a HM H Kulturális Szolgáltató Kht. igazolását, miszerint fakitermelési munka ellenében évente ingyenes vihetta haza a tüzelőanyagot, és ezt a jövőre nézve is biztosították részére. Évente 8-10 m³, kb. 80.000 forint értékű fát termelt ki. A felperes házastársa tanúvallomásában a fakitermelő tevékenységet megerősítette. Az igazságügyi orvosszakértő véleményében pedig leszögezte, hogy a felperes favágási, felaprítási, behordási munkára a baleset óta nem képes. Így a felperes évi 80.000 forint megtakarítástól esik el. Ezért alaptalan az alperes fellebbezése e vonatkozásban.

XII. Kutyasétáltatás

A felperes módosított keresetéből a törvényszék a staffordshire terrier fajtájú kutya sétáltatásával összefüggésben heti 3 alkalomra, napi 600 forintos díjjal számolva havi 7.800 forint járadékot ítélt meg, 2009. május 22-től 2013. július 30-ig a hátralék összegét 390.000 forintban számolta el. Elutasította azonban a felperesnek a kárigényét, amely abból adódott, hogy 2009. május 21-én a felperes gyermekének őrizetéből az erős állat sétáltatás közben elszabadult, és megsebezte egy harmadik személy kutyáját, akinek gyógyításával kapcsolatban a felperesnek további költsége keletkezett

A havi 7.800 forintos kutyasétáltatási járadékot az alperes sérelmezte, e vonatkozásban az ítélet megváltoztatását és e rendelkezés mellőzését kérte. Az alperes fellebbezésében arra hivatkozott, hogy a nagyméretű telken szabadon tartott hobbiállat telken kívüli járatását semmiféle előírás nem alapozza meg, annak felmerülését és szükségességét sem igazolta álláspontja szerint a felperes.

Az ítéltábla nem osztotta az alperes véleményét, egyetértett viszont az elsőfokú ítéletben írt indokokkal. Az orvosszakértői vélemény szerint a felperes hosszú távú, kitartó gyaloglásra nem képes, lábának rövidülése, bicegő járása és a támbot használat szükségessége miatt orvosszakértői vélemény nélkül is egyértelmű, hogy futni nem képes, így az erős állatot a korábbi szokása szerint sétáltatni nem tudja. A másodfokú bíróság véleménye szerint nincs jelentősége annak a körülménynek, hogy a felperes családi házban lakik, és a kutya a telken is sétálhat. Amennyiben korábban megszokott volt a család részéről, hogy a kutyát házon kívül is sétáltatták - ez egyéb iránt a kutya szocializációja érdekében is szükséges -, úgy a teljes

reparáció elve alapján a sétáltatással összefüggő többletköltség indokolt. Az ítéltábla álláspontja szerint a heti 3 alkalommal, napi 600 forintos sétáltatási díj semmiképpen sem tekinthető eltúlzottnak. Az alperes fellebbezése e tekintetben sikertelen volt tehát.

XIII. Perköltség

A felperes 54. sorszámú jegyzőkönyvhöz csatolta a megbízási szerződést, amelyben az elsőfokú eljárásra igényelt perköltség összegét részletezte és igazolta. Ennek alapján a keresetlevél elkészítéséért bruttó 381.000 forintot, tárgyalásonként bruttó 63.500 forintot, pernyertesség esetén a pertárgyérték 10 %-a, azaz bruttó 4.114.138 forintot, valamint készkiadásként összesen 55.495 forintot igényelt. Ebből az elsőfokú bíróság a Pp.81.§-ának (2) bekezdése alapján - figyelemmel a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2.§-ának (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjára is - 2.500.000 forint perköltséget ítelt meg.

A felperes fellebbezésében kifogásolta a megállapodástól eltérően megállapított összeget, és igazolt költségeivel egyező mértékre kérte azt felemleni.

A felperes fellebbezésének érdemi elbírálásához az ítéltáblának először a pernyertesség - pervesztesség arányát, a bizonyítás sikerét, illetve sikertelenségét kellett vizsgálni a megváltoztatott ítéleti rendelkezésekre is tekintettel.

Összegezve az eddig kifejtetteket a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletében írt 20.923.528 forint tőkemarasztalás összegéből mellőzte, ezért kivonta a 6.519.478 forint oktatási melléktevékenységből származó, elmaradt jövedelmet, ugyanakkor hozzáadott 10.395.497 forint hajózási melléktevékenységből származó elmaradt jövedelmet. Az ápolás és gondozás díját a fentiek szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított 1.996.000 forint összeg helyett 1.551.500 forintban határozta meg. Ezzel a tőkemarasztalás teljes összege 24.355.047 forintra változott. Az alperest terhelő tőkemarasztalást erre az összegre emelte fel ezért az ítéltábla.

A fenti ok folytán felemelte a másodfokú bíróság a 2011. április 1-től kamatozó tőkerészt is 16.335.047 forintra (6.404.050 forint + 10.395.497 forint - 1.996.000 forint + 1.551.500 forint).

Mivel a másodfokú bíróság a hajózási melléktevékenységből származó jövedelem forint egyenértékének megfizetésére kötelezte az alperest, ezért az elsőfokú bíróság ítéletében írt 2.560 euró és kamatai fizetésére vonatkozó marasztalást mellőzte.

Tekintettel arra, hogy az oktatási melléktevékenységből származó jövedelem iránti igényt a másodfokú bíróság alaptalannak találta, ezért a havi járadék összegét 118.854 forinttal leszállította havi 70.557 forint összegre. Ezzel egyidejűleg kötelezte a másodfokú bíróság az alperest, hogy fizesse meg a felperesnek minden

hónap 5. napjáig 2013. augusztus 1-től kezdődően 668,3 euró kifizetési MNB deviza középárfolyamon számított forint egyenértékét.

Kiegészíti a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó jogi indoklását annyiban, hogy a felperes a módosított kereseti követelésében írt pertárgyértékhez képest kb. 64 %-ban lett pernyertes. A felperes módosított kereseti kérelmének értéke helyesen 21.765.943 forint volt, amelyből pernyertes lett 13.852.531 forint. (A hátralékos, lejárt járadékokat tévesen számolták a felek a pertárgyértékhez.) Így a felperes elsőfokú eljárásban előterjesztett igénye az állandó bírói gyakorlat szerint nem volt nyilvánvalóan eltúlzott. Ennek okán lehetett alkalmazni a Pp.81.§-ának (2) bekezdésében írt rendelkezést: ha a per kártérítésre irányul vagy egyéb olyan követelés iránt folyik, amelynek összegszerű megállapítása bírói mérlegeléstől függ, az ellenfelet akkor is kötelezni lehet a terhére megállapított marasztalási összegnek megfelelő perköltség megfizetésére, ha a bíróság a követelt összegnél kevesebbet ítélt ugyan meg, de a követelt összeg nem tekinthető nyilvánvalóan eltúlzottnak. Ezért helyesen rendelkezett az elsőfokú bíróság akként, hogy az alperes köteles viselni a per tárgyi illetékfeljegyzési jogos volta folytán feljegyzett elsőfokú eljárási illetéket (ltv.62.§-ának (1) bekezdés *b*) pontja, ltv.74.§-ának (3) bekezdése folytán alkalmazandó Kmr.13.§-ának (2) bekezdése).

Mindezekre figyelemmel egyetértett a másodfokú bíróság a törvényszék ítéletében meghatározott, felperesnek járó elsőfokú perköltség összegével. A másodfokú bíróság álláspontja szerint is a felperes csatolt ügyvédi megállapodása rendkívül eltúlzott mértékű. Ezért helyesen járt el a törvényszék, amikor mérlegeléssel 2.500.000 forintban határozta meg a felperesnek járó ügyvédi munkadíj összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2.§-ának (2) bekezdése alapján, figyelemmel a részleges pernyertességére is. Bár valóban a felperes jogi képviselői jelentős tevékenységet fejtettek ki - csakúgy, mint az alperesi képviselő -, azonban a bizonyítási eljárás csak részben vezetett sikerre, érvelésük több tekintetben alaptalannak bizonyult a fent kifejtettek szerint. A megítélt 2.500.000 forint a másodfokú bíróság által megváltoztatott tőkemarasztalási összeg közel 10 %-ának felel meg, így még az is jóval meghaladja a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3.§-ának (2) bekezdés *a*) és *b*) pontjában írt mértéket: megállapodás hiányában a fizetendő ügyvédi munkadíj 615.776 forint + ÁFA lenne.

XIV. Késedelmi kamat

Bár nem emelte ki külön, a felperes fellebbezése arra is irányult, hogy - kereseti kérelmével egyezően - a baleset időpontjától kezdődően kötelezze a bíróság az alperest a megítélt kártérítési összeg után késedelmi kamat megfizetésére. Az elsőfokú bíróság ugyanis kizárólag a nem vagyoni kártérítés után ítélte meg a törvényes késedelmi kamatot a káresemény időpontjától, 2009. január 22-től, a Ptk. 360.§-ának (1) és (2) bekezdésre hivatkozva, míg az egyéb igények után 2011. április 1. napjától kötelezte az alperest kamat fizetésére, külön indoklás nélkül.

A Ptk. 360. §-ának (1) bekezdése értelmében a kártérítés a károsodás bekövetkeztekor nyomban esedékes. Ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdése rögzíti, hogy a kárért felelős személy helyzetére a szerződés teljesítésében késedelmes kötelezettre irányadó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Ugyanakkor a Legfelsőbb Bíróság Büntető és Polgári Kollégiumának közös 1. számú állásfoglalása szerint kártérítési összeg után kamat a károsodás bekövetkeztétől jár. Ha a kártérítési összeg egyes részei különböző időpontokban esedékesek, a kamatfizetés kezdő időpontjaként - átlagos számítás alapján - egységes kamatfizetési kezdő időpont is meghatározható.

Az elsőfokú bíróság ez utóbbi rendelkezést alkalmazta - helyesen - a vagyoni károk után megítélt késedelmi kamat kezdő időpontjának meghatározásakor. A káresemény (2009. január 22.) és az ítéleti rendelkezéssel érintett időszak vége (2013. július 31.) közti középidőpont 2011. április 1. napja. Erre figyelemmel a másodfokú bíróság is a középarányos időponttal hagyta helyben a változó időpontokban felmerült vagyoni kártételek után járó késedelmi kamatot. Annak mértékét - a marasztalási összeg forintosítására is tekintettel - a Ptk. 301.§-ának (1) bekezdése szerinti mértékben határozta meg egységesen.

A felperes fellebbezésének pertárgyértéke 7.030.940 forint volt, melyből 2.387.920 forintban, azaz kb. 34 %-ban lett pernyertes. A következőket bírói gyakorlatra figyelemmel a fellebbezése így eltúlzott volt, a másodfokú eljárásra a Pp.81.§-ának (2) bekezdése nem volt alkalmazható. Ekként a fellebbezésre feljegyzett 562.500 forint illetékből pervesztességével arányosan 371.250 forintot köteles viselni, a fennmaradó 191.250 forint illetéket az alperes köteles viselni - a Pp.81.§-ának (1) bekezdése alapján és az Itv.74.§-ának (3) bekezdése folytán alkalmazandó Kmr.13.§-ának (2) bekezdése értelmében.

A felperes fellebbezésének különbözeti perértéke alapján a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3.§-ának (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése, valamint 4/A.§-a alapján számított 2,5 % + Áfa összegű munkadíj, azaz 71.435 forint jár az alperesnek.

Az alperes ítélet elleni fellebbezésének pertárgyértéke 7.675.422 forint volt, ebből 1.750.000 forintra lett pernyertes, azaz kb. 23 %-ban. A fellebbezésére feljegyzett illeték 614.000 forint volt, ebből pervesztességével arányban 472.780 forintot köteles viselni, a fennmaradó 141.220 forintot a felperes viseli.

Az alperes ítélet elleni fellebbezésével összefüggő különbözeti perérték alapján járó, az IM rendelet 2.§-ának (2) bekezdése és (5) bekezdése, valamint 4/A.§-a alapján számított 2,5 % + Áfa összegű ügyvédi munkadíj 131.595 forint, amely a felperesnek jár.

A másodfokú bíróság a jelen egyesített ügyben az alperesnek az elsőfokú bíróság ítéletet kijavító végzés elleni fellebbezését is elbírálta. A kijavítás elleni fellebbezés pertárgyértéke 6.519.478 forint. Az erre feljegyzett 3 %-os illeték 195.600 forint, amelyet teljes egészében az alperes köteles viselni pervesztessége folytán. A felperesnek járó munkadíj 2,5 % + Áfa, összesen 206.993 forint.

A fenti összegeket egymásba beszámítva a felperesnek jár az alperestől 267.153 forint másodfokú eljárásban felmerült perköltség, mint ügyvédi munkadíj (206.993 forint + 131.595 forint - 71.435 forint).

A felperes köteles fizetni a Magyar Államnak - külön felhívásra - 371.250 + 141.220, azaz 512.470 forint feljegyzett fellebbezési illetéket.

Az alperes köteles fizetni a Magyar Államnak - külön felhívásra - 472.780 + 191.250 + 195.600, azaz 859.630 forint feljegyzett fellebbezési illetéket.

A másodfokú bíróság a felperes jogi képviselőjének másodfokú eljárásban felmerült munkadíját jelentős mértékben, az IM rendelet szerinti 2,5 % + ÁFA összegre szállította le. Tekintettel volt arra az ítéletre, hogy a felperes által igényelt, megállapodás szerinti összegek jelentősen eltűztek, a másodfokú eljárásban kifejtett ügyvédi tevékenységgel nem állnak arányban, és a felperes nagyobb részt sikertelenül fellebbezett, illetőleg sikertelenül bizonyított.

P é c s , 2014. április 11.

dr. Döme Attila s.k. a tanács elnöke, dr. Vagyicska Petra s.k. előadó bíró, Gáspárné dr. Baranyabán Judit s.k. bíró